

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Magnus Evander

Thailändsk arvsrätt –
en komparation med svensk arvsrätt och en analys av
arvsförordningens principer

JURM02 Examensarbete

Examensarbete på juristprogrammet
30 högskolepoäng

Handledare: Ulf Maunsbach

Termin för examen: VT 2021

Innehåll

SUMMARY	1
SAMMANFATTNING	2
FÖRORD	3
FÖRKORTNINGAR	4
1 INLEDNING	6
1.1 Bakgrund	6
1.2 Syfte och frågeställningar	7
1.3 Avgränsningar	7
1.4 Metod och material	8
1.5 Disposition	9
2 ARVSRÄTTSLIGA REGLER	11
2.1 Svensk arvsrätt	11
2.1.1 Inledning	11
2.1.2 Den legala arvsordningen	11
2.1.3 Efterlevande makes arvsrätt	13
2.1.4 Bodelning i samband med dödsfall	14
2.1.5 Laglottssystemet	15
2.1.5.1 Förskott på arv	16
2.1.5.2 Förstärkt laglottsskydd	16
2.1.6 Testamente	17
2.1.7 Förverkande av arv	18
2.2 Thailandsk arvsrätt	19
2.2.1 Inledning	19
2.2.2 Den legala arvsordningen	21
2.2.3 Efterlevande makes arvsrätt	23
2.2.4 Bodelning i samband med dödsfall	23
2.2.5 Laglottssystemet	24
2.2.6 Testamente	24
2.2.7 Förverkande av arv	26
3 ARVSRÄTTSLIG KOMPARATION	28
3.1 Inledning	28
3.2 Arvsordningen	28
3.3 Efterlevande makes arvsrätt	31

3.4	Bodelning i samband med dödsfall	31
3.5	Laglottssystemet	32
3.6	Testamente	33
3.7	Förverkande av arv	33
4	SVENSK BEHÖRIGHET	35
4.1	Arvsförordningen	36
4.1.1	Kort historik och förarbeten	36
4.1.2	Domstols behörighet	37
4.1.3	Tillämplig lag	38
4.2	Bedömning av hemvist	39
4.2.1	Ingressen till arvsförordningen	41
4.2.2	Praxis från EU	43
4.2.2.1	Arvsförordningen	43
4.2.2.2	Bryssel II-förordningen	45
4.2.3	Exempel från doktrin	47
5	THAILÄNDSKA REGLER	49
5.1	Conflict of Laws Act	49
5.2	Act on Application of Islamic Law	51
5.3	Verkställighet av utländska domar	51
6	ANALYS	54
6.1	Svensk behörighet	54
6.2	Arvsrättsliga skillnader	56
6.3	Begränsningar	57
	KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	58
	RÄTTSFALLSFÖRTECKNING	61

Summary

The EU Regulation on succession is applied to successions since 17th of August 2015 and is applied to cross-border successions, i.e., successions with a connection to more than one country. The principle of habitual residence was chosen as the connecting factor and it governs both jurisdiction and applicable law. With regard to applicable law, however, there is an option to choose another country's law, which may mean that Swedish courts may need to apply the laws of other countries. As long as there is another Member State to the Succession Regulation, there shall be no obstacles to a judgment in one Member State being recognized and enforced in another Member State. However, the Succession Regulation has universal application, which means that the law of the country that is to apply is applied regardless of whether it is the law of a Member State or the law of a so-called third state.

When the law of a third country is to apply, certain basic principles of the Succession Regulation may be restricted. For example, there may be rules in third countries that set limits on the jurisdiction of Swedish courts.

When applying the law of a third country, problems such as recognition and enforcement may also arise, as a third state is not bound by the rules in the Succession Regulation.

Sweden and Thailand have a relationship on state level since more than 150 years and Swedes have been going to Thailand on vacation for decades. This is surely one of the reasons that there are many Thai citizens living in Sweden and vice versa. It is therefore of great importance that people gain knowledge about how their succession will be distributed.

How the succession will be distributed depends on which country's law is applied and therefore it is also important to find out what fundamental differences there are between the countries' inheritance law laws.

Sammanfattning

Arvsförordningen trädde i kraft den 17 augusti 2015 och reglerar internationellt privat och processrättsliga frågor avseende gränsöverskridande arv, alltså arv med koppling till mer än ett land. Som anknytningsfaktor valdes hemvistprincipen och den styr såväl behörighet som tillämplig lag. När det gäller vilken lag som är tillämplig finns dock en möjlighet att välja annat lands lag, vilket kan innebära att svenska domstolar kan behöva tillämpa andra länders lagar. Så länge det är ett annat EU-medlemsland finns inte några hinder för att en dom i ett medlemsland ska kunna erkännas och verkställas i ett annat medlemsland. Arvsförordningen har dock universell tillämpning, vilket betyder att det lands lag som tillämpas ska gälla oavsett om det är ett medlemslands lag eller lagen från ett så kallat tredjeland.

När ett tredjelands lag ska gälla kan vissa grundläggande principer i arvsförordningen begränsas. Det kan exempelvis finnas regler i tredjeland som sätter gränser för svenska domstolars behörighet.

Vid tillämpning av ett tredjelands lag kan också problem om erkännande och verkställighet aktualiseras, då ett tredjeland inte är bundet av reglerna i arvsförordningen.

Sverige och Thailand har haft ett förhållande på statlig nivå i drygt 150 år och svenskar har rest till Thailand på semester i decennier. Detta är säkert en av orsakerna till att många thailändare bor i Sverige och vice versa. Det är därför av stor vikt att människor får kunskap om vad som gäller i samband med att deras arv ska fördelas.

Arvets fördelning beror på vilket lands lag som tillämpas och därför är det också av vikt att få reda på vilka grundläggande skillnader det finns mellan ländernas arvsrättsliga lagstiftningar.

Förord

En lång och bitvis kämpig resa börjar ta slut.

Det finns så många att tacka, men det finns de som betytt mer för min utbildning än andra.

Tack till min underbara fru Nichari för din kärlek, ditt tålamod och för att du står ut med mig. Du har aldrig vikt från min sida och jag är så otroligt tacksam för allt du gjort och allt du gör.

Tack till min fantastiska mor Pia, som stöttat mig under alla år och fortsätta att göra det. Även under motiga perioder har du funnits där, stöttat mig och visat mig kärlek.

Tack till min mormor Maria. Utan dig hade detta inte varit möjligt. Även om du inte längre finns bland oss, finns du i mina tankar.

Jag vill även passa på att tacka min handledare Ulf Maunsbach, för handledning och tips.

Ett hjärtligt tack också till min kursare Dennis Lavesson för korrekturläsning och värdefulla tips på upplägget.

Stort tack även till alla de i Thailand som bistått med information och fungerat som bollplank. Ett särskilt tack till Thaya Ngampravatdee vid Mahidol University och Chalermkit Kittikhachon vid Thammasat University.

Trelleborg, den 23 maj 2021

Magnus Evander

Förkortningar

Arvsförordningen	Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 650/2012 av den 4 juli om behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt godkännande och verkställighet av officiella handlingar i samband med arv och om inrättandet av ett europeiskt arvsintyg
B.E.	Buddhist era
CCC	Civil and Commercial Code
EU	Europeiska unionen
FB	Föräldrabalken
FEUF	Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt
IÄL	Lag (1904:26) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap
LIMF	Lag (1990:272) om internationella frågor rörande makars och sambors förmögenhetsförhållanden
NJA	Nytt juridiskt arkiv

SFS	Svensk författningssamling
SOU	Statens offentliga utredningar
ÄB	Ärvidabalken
ÄktB	Äktenskapsbalken

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Sverige och Thailand firade 150 års vänskap 2018, med anledning av det vänskapsavtal som slöts den 18 maj 1868.¹ Den förmodligen mest kände thailändske kungen för svenskar – Bhumibol Adulyadej (även kallad Rama IX) – var nära vän till kung Carl Gustaf XVI fram till sin död 2017.

Nu är det inte bara vänskapsband mellan länderna på officiell nivå som binder samman länderna. Turismen till Thailand från Sverige är stor och många svenskar åker till Thailand varje år. Dessutom finns det svenskar bosatta i Thailand och det beräknades år 2015 finnas 20 000 svenskar bosatta i Thailand.² Mörkersiffran antas dock vara stor, mycket på grund av att många troligen inte anmäler när de flyttar.³ Det kan också antas att den stora turismen bidragit till nya förhållanden och familjekonstellationer. Den 31 december 2020 fanns 44 339 personer bosatta i Sverige som var födda i Thailand. Dessutom fanns 21 002 personer födda i Sverige, där någon eller båda föräldrar var födda i Thailand.⁴ Att någon av dessa senare avlider i staten de inte är födda i är högst troligt.

Trots antalet svenskar bosatta i Thailand och thailändare bosatta i Sverige saknas en övergripande, svensk undersökning om hur Thailands materiella, arvsrättsliga lagstiftning ser ut. Dessutom saknas redogörelser för vilka internationella, privaträttsliga komplikationer som blir aktuella när det handlar om ett så kallat tredjeland, ofta beskrivet i internationellt privaträttsliga sammanhang som en stat som inte är med i EU. Ett tredjeland

---

¹ SFS 1869:74.

² Svenskar i världen. Kartläggning av utlandssvenskar 2015, s.6. https://www.sviv.se/wp-content/uploads/2015/06/Kartlaggningen_2015_uppdaterad151007.pdf. Hämtad 2021-04-23.

³ Ibid, s. 5.

⁴ Befolkning efter födelseland 31 december 2020, <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningens-sammansattning/befolkningsstatistik/pong/tabell-och-diagram/helarsstatistik-riktet/folkmangd-efter-fodelseland-19002020/> Hämtad 2021-04-23.

kan också – i vissa sammanhang – vara en stat som valt att stå utanför ett internationellt samarbete, till exempel en konvention eller förordning.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att jämföra de arvsrättsliga lagstiftningarna i Sverige och Thailand, då det får stora konsekvenser för arvet beroende på vilken lagstiftning som blir tillämplig. Dessutom ämnar författaren att redogöra för hur ländernas privaträttsliga regleringar möjliggör – eller omöjliggör – att arvsrättsliga frågor handläggs av annat lands domstol.

För att uppnå detta syfte ska följande frågeställningar besvaras:

1. Hur är arvsrätten reglerad i respektive land?
2. Vilka är de tydligaste skillnaderna i den arvsrättsliga regleringen?
3. På vilka grunder kan thailändsk lag tillämpas av svensk domstol och hur kan svensk domstol få rätt att besluta över arv som finns i Thailand?
4. Kan svenska domar erkännas och verkställas i Thailand?

1.3 Avgränsningar

Detta examensarbete syftar vad beträffar arvsrättsdelen endast till att redogöra för likheterna och skillnaderna i ländernas arvsrättsliga regleringar, samt översiktligt presentera ländernas grundläggande regler och principer på arvsrättens område. En fullständig beskrivning och komparation av arvsrätten finns det inte plats för och författaren anser inte heller det vara behövt för att uppnå syftet med detta examensarbete. Till exempel tillhör testamentsrätten förvisso frågor som rör arv, men nämns endast översiktligt vad gäller grundläggande principer.

När det gäller de regleringar som är av vikt för internationell privat- och processrätt ligger detta arbetes fokus på hur hemvisten avgörs enligt

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 650/2012 av den 4 juli om behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt godkännande och verkställighet av officiella handlingar i samband med arv och om inrättandet av ett europeiskt arvsintyg.⁵ Andra regleringar nämns endast översiktligt. Av särskild vikt är hur hemvist bedöms och vilka konsekvenser hemvisten får för de thailändska medborgarna i Sverige. Vad gäller svenskar bosatta i Thailand diskuteras inte deras situation ingående. Däremot kan dessa svenskar ta ledning ur arbetet om exempelvis svensk domsrätt kan föreligga och om de kan anses ha hemvist i Thailand.

1.4 Metod och material

När det gäller den svenska arvsrätten har främst den rättsdogmatiska metoden. Traditionellt innebär denna metod en användning och tolkning av erkända rättskällor som förarbeten, lagtext, praxis och doktrin.⁶ Materialet som använts i denna del utgörs av såväl förarbeten, lagar, doktrin som praxis. Vad beträffar den thailändska arvsrätten har i stort sett samma metod använts, dock något begränsad när det gäller valet av material. Materialet i den thailändska delen utgår i stort från lagtext, doktrin och praxis. I pandemins spår har det inte varit möjligt att studera förarbeten på plats, med resultatet att den komparativa studien därför – i viss mån – blivit begränsad. Många av de thailändska lagtexterna är översatta till engelska och det är dessa som har använts i arbetet. Även om det finns officiella översättningar från Office of the Council of State är det de thailändska lagarna som är de enda som är officiellt giltiga.⁷ Det saknas dock en officiell översättning av Civil and Commercial Code, som är den lag som huvudsakligen använts i arbetet. Översättningen får dock anses som tillförlitlig, då den används, hänvisas till och publiceras på många sidor tillhörande internationella advokatbyråer i

---

⁵ I fortsättningen benämnd arvsförordningen.

⁶ Korling och Zamboni, Juridisk metodlära (2013) s. 21.

⁷ Office of the Council of State, "Remark on Use of Translations on Our Website", http://web.krisdika.go.th/data/outsitedata/outside21/file/Index_of_translations.pdf, Hämtad 2021-04-23.

Thailand. Det ska också understrykas att samma version används av ASEAN⁸, vilket ytterligare får anses ge tyngd åt dess korrekthet. Vad gäller doktrin har böcker översatta till engelska använts, liksom artiklar publicerade på internet. Artiklarna är skrivna av personer verksamma på juridiska avdelningar i Thailand.⁹ Bristen på förarbeten till de thailändska lagarna har ibland varit frustrerande. De thailändska lagarna har förvisso till stor del hämtats från europeisk rätt, men har i vissa avseenden tydliga spår av buddhismen. Vad som därav ter sig självklart för buddhistiska thailändare har varit svårt att förstå någon som saknar den kulturella bakgrunden.¹⁰

Då arbetet i mångt och mycket bygger på en EU-förordning har även EU-rättslig metod använts. Den innebär att använda den tolkningsmetod som används av EU-domstolen.¹¹ De viktigaste rättskällorna i EU utgörs av fördragen som utgör EU:s primärrätt. Även EU:s sekundärrätt, både bindande och icke-bindande har använts i arbetet. Bland bindande rättsakter i sekundärrätten finns förordningar och direktiv och bland icke-bindande rättsakter finns rekommendationer och yttranden.¹²

I arbetet har även den komparativa metoden använts, för att synliggöra likheter och skillnader mellan svensk och thailändsk rätt.¹³ Såväl likheter som skillnader belyses, som dessutom kan sägas vara två sidor av samma mynt. En likhet kan sägas vara en avsaknad av skillnad och vice versa.¹⁴

1.5 Disposition

Uppsatsen är indelad i fem kapitel, med denna inledning som det första. I andra kapitlet beskrivs den grundläggande arvsrätten i Sverige och Thailand,

---

⁸ ASEAN står för Association of Southeast Asian Nations och kan liknas vid ett sydostasiatiskt EU, dock utan lagstiftning som binder medlemsstaterna. De är ett främst ett ekonomiskt samarbete mellan tio sydostasiatiska länder, men har även motiv som fred och stabilitet i regionen.

⁹ Vid hänvisning till sådan artikel har efter bästa förmåga titel och arbetsplats angetts.

¹⁰ Se kapitel 2.2.1.

¹¹ Hettne och Otken Eriksson, EU-rättslig metod (2011) s. 21.

¹² Ibid s. 39. Se också artikel 288 FEUF.

¹³ Korling och Zamboni (2013) s. 141 f.

¹⁴ Bogdan, Concise introduction to comparative law (2013) s.55.

för att läsaren själv ska kunna se och fundera över skillnader och likheter mellan ländernas lagstiftningar. Det tredje kapitlet belyser sedan dessa skillnader och likheter. I samband med detta exemplifieras ett antal fiktiva fall, för att än mer understryka dessa skillnader. Fjärde kapitlet avhandlar arvsförordningen och beskriver hur hemvisten ska bedömas. Då hemvisten är den anknytningsfaktor som används i arvsförordningen, får den därmed stor betydelse för var arvet handläggs och vilket lands lag som tillämpas. I det femte kapitlet avhandlas och exemplifieras en del relevanta thailändska internationellt privat- och processrättsliga regleringar, som författaren ansett viktig att belysa. I detta femte kapitel finns även annan thailändsk lagstiftning som kan inverka på domstolars behörighet och tillämplig lag, erkännande och verkställighet. Det sjätte kapitlet innehåller en avslutande analys och kommentarer.

2 Arvsrättsliga regler

2.1 Svensk arvsrätt

2.1.1 Inledning

Arvsrätten i Sverige har sina grunder i den germanska rätten och sträcker sig långt tillbaka i tiden.¹⁵ Principer som finns i dagens arvsrätt har i många fall utarbetats för århundraden sedan.¹⁶ Det kan sägas att den moderna svenska arvsrätten präglas av främst tre skilda intressen. Dessa kan sägas vara barnens rätt till arv efter sina föräldrar, efterlevande makes arvsrätt (eller att åtminstone sitta i orubbat bo), samt arvlåtarens intresse av att fritt kunna över sin egendom via testamente.¹⁷

2.1.2 Den legala arvsordningen

Grunden för den svenska arvsrätten är den så kallade *legala arvsordningen*, där ordningen för arvet bestäms. I arvsordningen finns så kallade arvsklasser, som kan anses rangordnas efter hur nära släkt den avlidne var med respektive arvsklass.

Endast den som är vid liv vid arvlåtarens död kan ärva. Ett undantag finns dock vad gäller foster som ännu inte fötts. Om ett barn är avlat vid arvlåtarens död, får barnet ärva om det senare föds med liv, 1 kap. 1 § ärvdabalken (1958:637).

Ett antal viktiga principer har utmejslats under arvsrättens framväxt och vissa av dem används och är aktuella än idag.

Arvet fördelas efter eventuell bodelning enligt den så kallade *parentelprincipen*. Enligt denna princip finns vissa arvsklasser – parenteler –

---

¹⁵ SOU 1929:22 s. 40. Se om dessa principer i kapitel 2.1.2.

¹⁶ Saldeen (2006) s. 32.

¹⁷ Brattström och Singer, Rätt arv – Fördelning av kvarlåtenskap (2020) s. 16.

som ärver i viss ordning. En grupp måste vara uttömd innan en annan grupp kan ta del av arvet, en princip som på latin kallas *successio ordinum*.¹⁸ En annan viktig princip som finns kopplat till arvsordningen är den så kallade *istadarätten*, vilken innebär att en avkomling till en arvinge inträder i dennes ställe.¹⁹ Som exempel kan ges att ett avlidet syskons barn inträder i syskonets ställe eller att en avliden dotters son inträder i dotterns ställe. En fjärde viktig princip som kommer till uttryck inom arvsrätten är den så kallade stirpalgrundsatsen i 2 kap 1 § st. 1 men. ÄB, som stadgar att arvingar i en arvsklass tar lika stor lott av arvet.

Dessa principer gäller hela tiden, oavsett vilken arvsklass som avses.

I 2 kap. 1 § 1 st. ÄB återges vem som ingår i den första arvsklassen och det är arvlåtarens bröstarvingar, dvs dennes barn. Enligt ovan nämnda principer finner vi att om en bröstarvinge avlidit ärver dennes eventuella bröstarvingar (arvlåtarens barnbarn), samt att arvet delas lika mellan arvingarna.

Adoptivbarn ärver såsom bröstarvingar, då de anses vara adoptivföräldrarnas barn, 4 kap. 21 § 1 st. FB.

Vad gäller så kallade särkullbarn, alltså barn till en avliden make som inte är den efterlevande makens, se kapitlet nedan under makes arvsrätt.

I den andra arvsklassen – i 2 kap. 2 § 1 st. ÄB – finns föräldrarna och dessa ärver lika stor del. Är en eller båda föräldrarna avlidna går deras barn – dvs arvlåtarens syskon – in som arvingar. I svensk rätt råder lika arvsrätt för halvsyskon som för helsyskon.²⁰ Syskons avkomlingar ärver också enligt den andra arvsklassen, dvs brorsbarn och systerbarn.

Den tredje och sista arvsklassen återfinns i 2 kap. 3 § 1 st. och stadgar att denna utgörs av arvlåtarens morföräldrar och farföräldrar, med samma principer som i övriga klasser. Är exempelvis ingen morförälder i livet ärver

---

¹⁸ Saldeen, Arvsrätt (2006) s. 45.

¹⁹ Ibid s. 43. Istadarätten kommer även till uttryck i lagtexten, t ex. i 2 kap 1 § 2 st. 2 men. ÄB.

²⁰ Det bör dock nämnas att arvsrätt ska skiljas från hur stor arvslott ett syskon får. Ett hel- eller halvsyskon får del av den del som skulle tillfallit dennes förälder. Arvsrätten är dock densamma. Se även Saldeen (2006) s. 45.

dennes avkomlingar, dvs arvlåtarens moster eller morbror. Här tar den tredje arvsklassen slut och kusiner har ingen arvsrätt.

I det fall en avliden saknar arvingar, går dennes kvarlåtenskap i enlighet med 5 kap. 1 § ÄB till Allmänna arvsfonden.

2.1.3 Efterlevande makes arvsrätt

Ett viktigt – om än temporärt – undantag från legala arvsordningen görs i svensk rätt om arvlåtaren var gift. Efterlevande make – som inte finns angiven direkt som arvinge i den legala arvsordningen – ärver kvarlåtenskapen före gemensamma barn, 3 kap 1 § 1 st. ÄB. Det gäller all egendom, även den som varit den avlidne makens enskilda egendom.²¹ Det finns dock en viktig sak att notera vad gäller detta. Den efterlevande maken har inte full äganderätt till den del som kommer från den avlidne maken, utan innehar denna med fri förfoganderätt. Den fria förfoganderätten innebär att maken inte får testamentera bort egendomen som kommer från den först avlidne maken. Däremot får hen sälja den eller ge bort den, med vissa begränsningar i hur mycket hen får ge bort, 3 kap. 2 § 1 st. ÄB.²² I praxis har fastställts att egendomen har minskat i värde med åtminstone en fjärdedel för att efterarvingar ska ha vederlagsrätt gentemot den efterlevande maken.²³ Från praxis kan även hämtas att detta inte innebär en rätt för efterarvingar att utfå specifik egendom.²⁴

Har den avlidne maken barn med någon annan än den efterlevande maken, så kallade särkullbarn, har dessa en rätt att få ut sitt arv ut kvarlåtenskapen direkt och behöver alltså inte vänta på ett efter arv.²⁵

---

²¹ Prop. 1986/87:1 s. 85.

²² Se även 3 kap 3§ ÄB om så kallad vedergällning till släktingar i första eller andra arvsklassen, som är berättigade till så kallad sekundosuccession efter den först avlidne maken.

²³ NJA 2013 s. 736.

²⁴ NJA 1995 s. 303.

²⁵ Se 3 kap. 1§ 1st. sista men. ÄB.

Att efterlevande make ärver före gemensamma barn är en relativt ny bestämmelse i svensk lag. Först 1987 fick efterlevande make arvsrätt framför gemensamma barn. Det var en del av samhällsutvecklingen i stort och motiverades bland annat med att arvet för barnen minskat i såväl social som ekonomisk betydelse. Barnen presumerades vara i vuxen ålder, ha arbete och vara självförsörjande. Dessutom ansågs det viktigt att efterlevande make fick sitta i orubbat bo.²⁶

Om en make avlider under pågående skilsmässa ärver inte efterlevande make, utan de vanliga arvsreglerna blir tillämpliga, ÄB 3 kap 10§.

2.1.4 Bodelning i samband med dödsfall

När ett äktenskap ingås tar makarna inte del av varandras tillgångar och skulder, utan huvudregeln i svensk rätt är enligt 1 kap. 3 § Äktenskapsbalken (1987:230) att varje make råder över sin egendom. Om ett äktenskap upplöses genom dödsfall måste därför egendomen delas mellan makarna och en bodelning göras innan arvskifte kan ske, 9 kap. 1 § 1 st. ÄktB och 23 kap. 1 § ÄB. I en bodelning är utgångspunkten att makarnas giftorättsgods ska delas lika, 11 kap. 3 § ÄktB. Då enskild egendom inte utgör giftorättsgods undantas den enskilda egendomen från bodelningen, 10 kap. 1 § ÄktB. Makarna kan i ett äktenskapsförord enligt 7 kap. 3 § ÄktB bestämma att viss egendom ska utgöra enskild egendom respektive giftorättsgods. Detta kan på så sätt påverka vilken egendom som ska ingå i en bodelning och därmed ha betydelse för kvarlåtenskapens storlek.

Ett undantag från denna hälftindelning av giftorättsgods finns dock i 12 kap. 2 § 1 st. ÄktB och den efterlevande maken har en personlig rätt att bestämma att makarna behåller sin del av giftorättsgodset eller att en viss del av detta ska undantas från bodelningen. Denna rätt är personlig för den efterlevande maken, vilket innebär att varken den avlidne makens arvingar eller borgenärer

---

²⁶ SOU 1981:85 s. 194 f.

kan åberopa denna rätt.²⁷ I förarbeten motiveras denna rätt med att det är makarna som skapat de ekonomiska förutsättningarna i äktenskapet och inte arvingarna. Därför ska arvingarna inte ha rätt att göra detta anspråk.²⁸

2.1.5 Laglottssystemet

En av de äldre bestämmelserna i svensk arvsrätt är den om bröstarvinges rätt till laglott. Redan på mitten av 1800-talet kom reglerna om laglott, dels för att garantera att en viss del av kvarlåtenskapen gick till bröstarvingarna.²⁹ Det har motiverats av att det anses finnas en samhörighet mellan arvlåtare och barn. Som en annan orsak har det i förarbeten talats om att laglottssystemet garanterar en viss rättvisa mellan bröstarvingarna. Laglottssystemet hindrar nämligen en arvlåtare från att göra en bröstarvinge arvslös genom att testamentera bort egendom till förmån för andra bröstarvingar.³⁰ En presumtion kan sägas finnas för likadelning i svensk rätt och utgår från att arvlåtaren vill behandla sina bröstarvingar lika.³¹

Kvarlåtenskapen kan delas upp i två lika stora delar – den disponibla kvoten och laglotten. Den disponibla kvoten är den del som arvlåtaren fritt kan testamentera bort, medan laglotten – eller laglotterna om det finns flera bröstarvingar – är den del som en bröstarvinge alltid har rätt att få ut som arv.³² Det kan därför i svensk arvsrätt sägas att laglotten utgör en garanti för bröstarvingar att få ut en del av kvarlåtenskapen.³³ Laglotten av hälften av det arv som tillfallit bröstarvingen enligt den legala arvsordningen, eller med andra ord halva arvslottens, 7 kap 1 § ÄB.

Om det finns ett testamente som kränker en bröstarvinges laglott, måste denne klandra testamentet och begära jämkning inom sex månader. En laglott är alltså inget som utgår med automatik, 7 kap 3 § 1 och 3 st. ÄB.

---

²⁷ Brattström och Singer (2020) s. 62.

²⁸ SOU 1981:85 s. 198.

²⁹ Saldeen (2006) s. 108.

³⁰ Prop. 1986/87:1 s. 80.

³¹ SOU 1925:43 s. 266.

³² Saldeen (2006) s. 111.

³³ *Ibid* s. 108.

2.1.5.1 Förskott på arv

Förskottsreglerna som återfinns i 6 kap. ÄB i svensk arvsrätt hänger samman med laglottssystemet och har som ovan nämnts tillkommit då det finns ett rättviseperspektiv på detta system.³⁴ Om en arvlåtare med mer än en bröstarvinge under sin livstid ekonomiskt gynnat en bröstarvinge framför en annan bröstarvinge, ska den ekonomiskt gynnade arvingen räkna av detta på sin laglott, 7 kap. 2 § ÄB. Vid uträkning arvslotter ska kvarlåtenskapens storlek ökas med värdet av gåvan, 6 kap. 5 § ÄB.

Det finns en presumtion för att gåvor är att anse som förskott på arv om inget annat föreskrivits, jämför 7 kap. 2 § och 6 kap. 1 § ÄB. Som förskott på arv räknas emellertid inte kostnader för barns uppehälle som följer av underhållsskyldigheten enligt FB. Mindre gåvor, som inte står i direkt missförhållande till givarens villkor ska inte heller räknas som förskott på arv. Enligt 6 kap. 3 § ÄB är det värdet vid gåvotillfället som ska räknas vid beräkning av förskottets värde.

2.1.5.2 Förstärkt laglottsskydd

Reglerna om det så kallade förstärkta laglottsskyddet i 7 kap. 4 § ÄB har sin grund i att bröstarvingarnas laglott ansågs extra skyddsvärd, samt för att förhindra direkta kringgåenden av laglotsreglerna.³⁵ Regeln tar sikte på gåvor som getts bort under sådana omständigheter eller på sådana villkor att gåvan till syftet är att likställa med testamente. Innebörden av detta har i förarbeten förklarats med två typer av fall. Den ena typen är gåvor som skedde när givaren låg inför döden eller åtminstone trodde att döden var nära. Den andra typen är den då givaren behåller nyttjanderätten till egendomen, till exempel i form av att hen förbehåller sig rätt till avkastning av egendomen.³⁶ När kvarlåtenskapen ska beräknas ska värdet av dessa gåvor adderas och lotterna beräknas efter det nya värdet. Till skillnad från beräkningen vad gäller förskott på arv ska det vid gåvor som omfattas av det förstärkta

---

³⁴ Se kapitel 3.5.

³⁵ SOU 1925:43 s. 315.

³⁶ Ibid s. 315. Se också Saldeen (2006) s. 117.

laglottsskyddet beräknas utifrån marknadsvärdet, 7 kap. 4 § ÄB. Det finns dessutom en tidsgräns på ett år efter avslutad bouppteckning inom vilket en bröstarvinge måste väcka talan om hen vill utnyttja skyddet för sin laglott.

2.1.6 Testamente

Testamentet kan sägas utgöra ett sätt för en person att till viss del frångå den legala arvsordningen och fördela sin kvarlåtenskap enligt eget önskemål.³⁷

Den person som testamenterar kallas testator eller testamentsgivare och den som ska ta emot något kallas testamentstagare.³⁸ Dessa testamentstagare delas i 11 kap. 10 § ÄB upp i dels universella testamentstagare – de som ärver en viss del av kvarlåtenskapen – och legatarie om denne testamentstagare tagit specifik egendom eller rättighet som följer av testamentet.

Ett testaments syfte är att ge uttryck för testatorns sista vilja och ska enligt 11 kap. 1 § ÄB tolkas enligt denna vilja.³⁹

Ett testamente måste upprättas enligt vissa krav för att vara giltigt. Kraven kan delas in i ålderskrav, formkrav och krav på att testamentet är bevittnat.⁴⁰ Ett fjärde krav kan sägas finnas på vittnena i sig och deras lämplighet enligt lagstiftaren.

För det första krävs det för att göra ett testamente enligt huvudregeln i 9 kap 1 § ÄB att personen fyllt 18 år. Personer som har fyllt 16 år får dock enligt andra stycket i samma paragraf göra testamente vad gäller egendom denne själv får råda över.⁴¹

Huvudregeln för formkravet återfinns i 10 kap. 1 § ÄB och stadgar att testamentet ska vara skriftligt, underskrivet eller vidkänt av testator, bestyrkt

---

³⁷ Eriksson, Arv och Testamente (2008) s. 137. Uttrycket ”till viss del” är författarens egna och pekar på att det inte går att frångå arvsordningen helt och hållet om bröstarvingar finns.

³⁸ Agell (2003), Testamentsrätt s. 11 f.

³⁹ Grauers, Ekonomisk familjerätt (2016) s. 180.

⁴⁰ Formkravet brukar generellt vara den skriftliga formen och vittnen, men författaren har valt att skilja på dessa då undantagen är olikartade.

⁴¹ För sådan egendom, se FB 9 kap 3 och 4 §§.

och underskrivet av två *samtidiga* solennitetsvittnen.⁴² Vittnena måste dessutom enligt nämnda paragraf ha kännedom om att handlingen har en egenskap av testamente. De måste enligt 10 kap. 4 § ÄB också uppfylla vissa krav, bland annat finns en minimiålder på 15 år och vissa jävskrav.⁴³ Uppfyller ett testamente inte de uppställda formkraven är det enligt 13 kap. 1 § ÄB ogiltigt.

Undantag från formkravets huvudregel görs för så kallade nödtestamente, som det i svensk rätt finns två typer av. Dels finns det ett muntligt testamente som måste bevitnas av två vittnen, dels ett så kallat holografiskt testamente där testatorn egenhändigt skrivit och undertecknat. Dessa båda typer av nödfallstestamente får nyttjas endast om testator varit förhindrad att skriva ett ordinärt testamente.⁴⁴

2.1.7 Förverkande av arv

I 15 kap. 1 § 1 st. ÄB stadgas att arvsrätten förverkas vid uppsåtligt dödande av arvlåtaren. Det gäller enligt samma lagrum även sådant dödande av någon som står i vägen för eller minskar gärningsmannens arvsrätt. Enligt andra stycket gäller förverkande av arvsrätten även ”när någon har orsakat någon annans död genom en uppsåtlig gärning som innefattat våld på den dödades person och utgjort brott för vilket lindrigare straff än fängelse i ett år inte är föreskrivet”. Andra stycket får till följd av att till exempel en grov misshandel som leder till döden innebär ett förverkande av arvsrätt.⁴⁵ Förverkande av arv ska enligt tredje stycket ej ske om gärningsmannen var under 15 år eller enligt fjärde stycket om det föreligger synnerliga skäl. Exempel på sådana synnerliga skäl är om gärningsmannen begick gärningen under allvarlig psykisk störning. Ett annat skäl kan vara om gärningsmannen var under 18 år och det fanns ett samband mellan handlingen och hans omdömesförmåga. Det

---

⁴² Att vittnena ska underteckna samtidigt har varit starkt förankrat i praxis, även om HD i NJA 1994 s. 145 möjliggjorde för att det åtminstone ska ske i nära anslutning. I nämnda fall hade ett vittne väntat mer än fyra år med att skriva under.

⁴³ För en fördjupning avseende dessa krav, se exempelvis Agell (2003) s. 41 f.

⁴⁴ Testamentet blir dock giltigt om det inte angrips av arvingar och är giltiga enligt kraven för nödfallstestamente.

⁴⁵ Saldeen (2006) s. 125.

åligger gärningsmannen att bevisa sådana omständigheter för att arvsrätten inte ska förverkas.⁴⁶

2.2 Thailändsk arvsrätt

2.2.1 Inledning

För att förstå thailändsk lag är det viktigt att förstå hur thailändsk lag utvecklats i modern tid. Thailand är ett buddhistiskt land, med buddhistiska traditioner och principer som genomsyrar rättstillämpningen. De thailändska lagarna präglas av buddhistisk filosofi utan att det explicit står i lagtexten om buddhismen som värdegrund för en viss bestämmelse. Redan i Thailands konstitution – *Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560 (2017)* – står i sektion 7 att kungen är buddhist och upprätthållare av religioner. I sektion 79 i konstitutionen återkommer buddhismen där det bland annat stadgas att staten ska skydda buddhismen som religionen de flesta thailändare följer, samt uppmuntra tillämpning av religiösa principer för att skapa moraliska värden.

Den moderna thailändska rätten tar sitt avstamp i mitten av 1800-talet när Thailand ingick avtal med flera västerländska stater. Villkoren i dessa avtal var dock skrivna av de västerländska staterna och innebar att Thailand saknade jurisdiktion för de utländska medborgarna som befann sig på thailändskt territorium.⁴⁷

Detta var såklart ett problem med dessa egenhändigt dikterade villkor och därmed orättvisor för Thailand även om de utländska medborgarna i början var relativt få. Allt eftersom de blev fler till både antal och till antal länder de kom från såg Thailand att deras lagar var underlägsna och att det var nödvändigt att uppdatera sin lagstiftning till västerländsk standard.⁴⁸ Arbetet med denna modernisering inleddes under kung Mongkut (även kallas Rama

---

⁴⁶ Saldeen (2006) s. 126.

⁴⁷ Tanin Kraivixien "Thai Legal History", *Women Lawyers Journal*, vol. 49, no. 3, Summer 1963, p. 6-24. HeinOnline, <https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/wolj49&i=78>. Hämtad 2021-04-23.

⁴⁸ Frank C. Darling "The Evolution of Law in Thailand." *The Review of Politics*, vol. 32, no. 2, 1970, s. 203 f. JSTOR, www.jstor.org/stable/1406516. Hämtad 2021-04-23.

IV) som anställde ett flertal västerländska rådgivare. När kung Mongkut 1868 efterträddes av sin son – kung Chulalongkorn (Rama V) – fortsatte denna process genom att skicka thailändare till Europa för att studera juridik, de allra flesta i Frankrike.⁴⁹

Thailand hade en längre provotid med engelsk *common law*, men denna var svår att greppa för de thailändska juristerna på grund av sin brist på riktiga juridiska källor att stödja sig på.⁵⁰ Istället valde Thailand att stödja sig på romersk rätt, tydliga ramar och struktur med influenser från främst Frankrike, men även länder som Indien, Japan och USA. Thailändsk lag är dock inte enbart ett hopkok av influenser från andra länder utan det finns kvar thailändska värderingar och sedvänjor.⁵¹ Det mesta av civilrätten finns kodifierad i sex böcker i *Civil and Commercial Code B.E. 2468 (1925)*.⁵²

De thailändska arvsrättsreglerna återfinns i bok VI i CCC under sektionerna 1599-1755. Boken är den sista i CCC och har varit i bruk sedan 1935. I lagtexterna märks tydliga influenser från romersk, fransk och engelsk rätt, inte minst i språkbruket.⁵³

Den senaste ändringen som gjorts i Thailand vad gäller arvsrätten är att den som ärver i Thailand tvingas betala arvsskatt, se *Inheritance Tax Act, B.E. 2558 (2015)*. Frågan är dock hur ofta den kommer att vara aktuell. Det gäller nämligen endast om arvets värde uppgår till 100 miljoner baht (sektion 12) och räknas på värdet som överstiger detta belopp. Skattesatsen är tio procent på dessa arv, men är bara fem procent om det är barn och föräldrar som ärver, sektion 16. Efterlevande make är helt undantagen arvsskatt, sektion 3 andra

---

⁴⁹ Frank C. Darling “The Evolution of Law in Thailand.” *The Review of Politics*, vol. 32, no. 2, 1970, s. 207 f. JSTOR, www.jstor.org/stable/1406516. Hämtad 2021-04-23.

⁵⁰ Prachoom Chomchai, *Gleanings of Thai Private Law in a Roman and Anglo-Saxon Setting* (2015) s. 66.

⁵¹ Frank C. Darling “The Evolution of Law in Thailand.” *The Review of Politics*, vol. 32, no. 2, 1970, s. 209. JSTOR, www.jstor.org/stable/1406516. Hämtad 2021-04-23.

⁵² I fortsättningen benämnd CCC. Flera andra stora kodifieringar skedde under första halvan av 1900-talet.

⁵³ Se exempelvis termer som den franska *en ventre sa mere* (sektion 1604 andra stycket) eller det latinska *mutatis mutandis* (sektion 1607 m fl.).

punkten. 100 miljoner baht är i dagens pengavärde ungefär 28 miljoner kronor.

2.2.2 Den legala arvsordningen

Den thailändska arvsordningen beskriver i vilken ordning arvingar tar del av en avliden persons arv (*thai: moradok*).

Endast den som är vid liv kan ärva, men ett barn som föds inom 310 dagar efter arvlåtarens död anses vara berättigat till arv, sektion 1604 CCC.

Särskilda regler vad beträffar buddhistiska munkar finns när det gäller arv. Dessa kan inte ärva som legala arvingar om de inte bryter upp från klostret och slutar leva som munk inom ett år från det att arvlåtaren gick bort. Munkar kan dock vara testamentstagare, se sektionerna 1622 respektive 1754 i CCC. Ordningen i vilken de legala arvingarna (*sitti doi tamnai gaan rap moradok*) träder in återfinns huvudsakligen i sektion 1629 CCC och ser i lagtext ut enligt följande ordning:

1. Barn
2. Föräldrar
3. Helsyskon
4. Halvsyskon
5. Mor- och farföräldrar
6. Mostrar, fastrar, morbröder och farbröder

Adoptivbarn ärver såsom äkta barn, då de anses vara adoptivföräldrarnas barn, sektion 1627 CCC. En viktig sak måste dock tilläggas om adoptivbarns arvsrätt. De ärver sina adoptivföräldrar, men kan dock inte gå in som arvingar enligt istadarätt. Ett adoptivbarn ärver alltså inte sin förälder genom istadarätt om exempelvis föräldern avlidit innan farföräldern.⁵⁴

---

⁵⁴ Supreme Court 773/ 2528.

Enligt sista stycket är även efterlevande make legal arvinge och tar del av kvarlåtenskapen.⁵⁵ Arvsrätten för efterlevande make är ett specialfall, då makar ligger utanför arvsordningens uppräkningsordning av arvingar. De ärver dock tillsammans med barn och föräldrar.

Thailand har även principen om istadarätt. Enligt thailändsk istadarätt beskriven i sektion 1639 CCC träder barn in för sina föräldrar vad gäller första, tredje, fjärde och sjätte arvsklasserna. Kusiner har alltså arvsrätt i Thailand, då kusiner är barn till de arvingar som anges i sjätte arvsklassen. Undantagen för istadarätten finns i sektion 1641 CCC och gäller för arvsklasserna två och fem, alltså för föräldrar och mor- och farföräldrar. Detta följer förvisso av arvsordningen i sektion 1629 CCC, men bör ändå poängteras.⁵⁶

Vad gäller principen om att en arvsklass måste vara uttömd – *successio ordinum* – innan man går vidare till nästa arvsklass finns ett viktigt undantag från denna princip. Det gäller föräldrars arv, även om det samma egentligen kan sägas om efterlevande makes rätt till arv, då denne inte ingår i en av arvsklasserna.⁵⁷ Regeln finns i andra stycket i sektion 1630 CCC och stadgar att om en eller båda föräldrarna är i livet, ärver de lika stor del som barn till den avlidne. Förklaringen till föräldrarnas starka ställning har förklarats komma från buddhismen och den ställning föräldrar har i denna religion och filosofi.⁵⁸

Att arvingar som finns i samma arvsklass tar lika stora delar – finns uttryckt i sektion 1633 CCC, alltså det som kallas stirpalgrundsatsen.

Finns inga arvingar till den avlidne, går kvarlåtenskapen till den thailändska staten, sektion 1753 CCC.

---

⁵⁵ Se kapitel 2.2.3 om efterlevande makes arvsrätt.

⁵⁶ Se exempel under 3.1.

⁵⁷ Se kapitel 2.2.3 om efterlevande makes arvsrätt.

⁵⁸ Se exempelvis Maung Myo Sein, *The Founding Principles of Buddhism* (2008) s. 61. Se även kapitel 3.1 för ytterligare exempel om föräldrars ställning i thailändsk lagstiftning.

2.2.3 Efterlevande makes arvsrätt

Enligt sista meningen i sektion 1629 CCC är även efterlevande make en arvinge och bestämmelsen om arvet kräver en lite närmare beskrivning, även om fördelningen finns beskriven i punkterna 1-4 i sektion 1635 CCC. Hur stor del av arvet hen får ta del av bestäms nämligen av vilken annan arvsklass det finns efterlevande arvingar i, med andra ord hur nära släktskapet är mellan den avlidne och den kvarvarande arvsklassen.⁵⁹ Finns barn (eller barnbarn enligt istadarätten) till den avlidne maken ärver barnet hälften och den efterlevande maken lika mycket, finns två barn ärver de en tredjedel var osv. Om det endast finns arvingar i den andra och tredje arvsklassen ärver den efterlevande maken hälften, medan hen gentemot övriga arvsklasser ärver två tredjedelar av kvarlåtenskapen. Finns inga överlevande släktingar kvar från arvsklasserna ärver den efterlevande maken hela kvarlåtenskapen.⁶⁰ Ligger makarna i skilsmässa ärver de varandra tills skilsmässan är klar, sektion 1628 CCC.

2.2.4 Bodelning i samband med dödsfall

I Thailand skiljer man i ett äktenskap på privat egendom (*sin suan tua*) respektive gemensam egendom (*sin somros*). Som privat egendom räknas enligt sektion 1471 CCC:

- Egendom som ägts av maken innan äktenskapet
- Egendom av personlig natur, såsom kläder och arbetsredskap
- Egendom som erhållits genom gåva eller testamente
- Förlovningspresent

Enligt sektion 1474 CCC är gemensam egendom:

- Egendom som förvärfvas under äktenskapet eller bröllopsgåvor⁶¹

---

⁵⁹ Alessandro Stasi, *General Principles of Thai Private Law* (2016) s. 374.

⁶⁰ Då såväl efterlevande make som föräldrar ärver även om det finns barn, menar författaren att det egentligen kan talas om att barn, föräldrar och makar ingår i första arvsklassen.

⁶¹ Stasi (2016) s. 327.

- Egendom som maken fått i gåva eller erhållit genom testamente om det skrivits särskilt om att gåvan ska utgöra gemensam egendom
- Avkastning av privat egendom

Enligt *Land Code Promulgating Act B.E. 2497 (1954)* får inte utländska medborgare äga fast egendom i Thailand. Det står förvisso i lagens sektion 86 att en utländsk medborgare får äga mark om denne getts tillstånd som baserats på ett avtal med ett annat land. Thailand har i dagens läge dock inga sådana avtal.⁶² Fast egendom blir i sådant fall alltid privat egendom för den thailändske maken. Avkastningen blir däremot gemensam egendom enligt sektion 1474 p.3 CCC.⁶³

I ett thailändskt äktenskap görs en delning av boet i samband med en makes dödsfall, där en delning av gemensamma egendomen görs enligt sektion 1533 CCC.⁶⁴

2.2.5 Laglottssystemet

Thailand saknar helt laglottssystem och därmed även de regler som finns kring detta, till exempel förskott på arv och förstärkt laglottsskydd. Även om regler gällande förskott på arv förekommer i många andra länder i världen är en förälder i Thailand fri att gynna ett barn framför ett annat eller framför andra barn. Detta barn behöver vid föräldrarnas död inte ersätta sina syskon för dessa gåvor.⁶⁵

2.2.6 Testamente

Då Thailand saknar regler kring laglott finns inga begränsningar i testationsfriheten. Denna är total och kan utövas fritt för att till exempel testamentera bort hela sin kvarlåtenskap till vem som helst. Av reglerna i

---

⁶² Det finns ett litet undantag i sektion 96 i samma lag, nämligen om den utländske medborgaren investerar över 40 miljoner baht (ca 11 miljoner kronor räknat i dagens pengavärde) i landet. Särskilda villkor gäller, bland annat är vissa branscher prioriterade.

⁶³ Stasi (2016) s. 328.

⁶⁴ Wimolsiri Jarnarnwej, "Family law in Thailand", *Thailand Law Journal*, Spring 2001, <http://thailawforum.com/articles/familywimol3.html>. Hämtad 2021-04-27. Wimolsiri Jarnarnwej arbetade tidigare som docent och dekan vid Chulalongkorn University.

⁶⁵ Stasi (2016) s. 373.

CCC följer att testamente ges en så pass stark ställning att man redan innan arvsordningen skriver att denna gäller endast om det inte finns ett testamente, sektion 1620 CCC.

Ett testamente ska vid oklart innehåll efter bästa förmåga tolkas för att så långt som möjligt överensstämma med testators vilja, sektion 1684 CCC.⁶⁶

Thailand har fem olika typer av testamente (varav fyra typer är ordinära och ett är nödfallstestamente) och det följer olika formkrav för respektive testamente och de behandlas i korthet nedan efter ordningen de kommer i CCC. Det finns dock vissa gemensamma krav som gäller för samtliga typer av testamente. Testator måste ha fyllt 15, sektion 25 och 1703 CCC. Det finns dessutom skäl som är ogiltighetsgrundande i sektion 1704 CCC, nämligen att testator inte har rättshandlingsförmåga eller ansetts ha varit psykiskt sjuk vid tillfället testamentet gjordes.

Den *första* och vanligaste typen av testamente är det bevittnade testamentet (*pinaigam baep tammada*), som finns beskrivet i sektion 1656 CCC. Detta skall signeras av testator i närvaro av två vittnen och dateras. Vittnena ska dessutom signera testamentet för att vidimera testators signatur.⁶⁷

Den *andra* testamentsformen är det holografiska testamentet (*pinaigam baep kian ayng tang chabap*) som finns beskrivet i sektion 1657 CCC. Det innebär ett egenhändigt skrivet dokument, som ska dateras och signeras för att vara giltigt.

Ett offentligt förklarat testamente och alltså *tredje* typen av testamente (*pinaigam baep aeksan fai meang*) enligt sektion 1658 CCC innebär inte att testamentet är tillgängligt för allmänheten genom någon offentlighetsprincip. Denna typ av testamente upprättas på *amphur*⁶⁸ tillsammans med en tjänsteman där testator uttrycker sin vilja. Tjänstemannen skriver sedan en sammanfattning av viljan i ett dokument som ska signeras av testator och två

---

⁶⁶ Ibid, s. 377.

⁶⁷ Stasi (2016), s. 381.

⁶⁸ Amphur kan bäst beskrivas på svenska som kommun eller rådhus. Ett amphur är en administrativ och geografisk enhet i Thailand hand om allehanda administrativa uppgifter, som i Sverige huvudsakligen handläggs av Skatteverket.

vittnen, som också ska vidimera riktigheten i dokumentet och att viljan har kommit till uttryck.

Den *fjärde* testamentestypen enligt sektion 1660 CCC är det hemliga testamentet (*pinaigam baep tam duay lap*) där testator lämnar ett dokument till amphur som ska vara förseglat. Själva dokumentet ska signeras, både vad gäller själva innehållet som förseglingen. Själva inlämnandet ska bevitnas av minst två personer och testator måste berätta att dokumentet har innebörden av ett testamente.

Nödfallstestamente (*pinaigam baep tam duay wa ja*) utgör den *femte* och sista typen av testamente. Det ska bevitnas av minst två personer som utan dröjsmål ska åka till amphur och berätta omständigheterna kring testamentet.

2.2.7 Förverkande av arv

De thailändska reglerna kring förverkande av arv finns i sektion 1606 CCC. Det stadgas där om personer som enligt lag är ovärdiga att ta arv (*poo mai samquaan*). Förverkande av arv sker enligt lag den som:

1. Uppsåtligen har orsakat *eller* har försökt orsaka arvlåtarens död och dömts för detta. Det gäller även om personen orsakat eller försökt orsaka arvinges eller testamentstagares död som hade bättre rätt till arv.
2. Anklagat arvlåtaren för ett brott för vilket dödsstraff finns i straffskalan och dömts för att ha väckt falskt åtal eller för att ha fabricerat falska bevis i detta åtal.
3. Haft vetskap om att arvlåtaren mördats och underlåtit att lämna sådan information som kunde leda till att förövaren kunde straffas.⁷⁰
4. Genom svek eller tvång förmått arvlåtaren att upprätta, återkalla eller ändra ett testamente eller hindrat hen från att göra ovanstående.
5. Helt eller delvis förstört eller dolt ett testamente.

---

⁷⁰ Undantag sker för personer under 16 år, psykiskt sjuka eller om mördaren är personens make eller ättlingar i nedåstigande led.

Förverkande av arv gäller endast personen som utfört gärningen och drabbar inte dennes arvingar. En arvlåtare har rätt att skriftligt benåda någon som annars skulle fått sitt arv förverkat, sektion 1607 CCC.

3 Arvsrättslig komparation

3.1 Inledning

Det finns flera likheter mellan de svenska och thailändska regleringarna vad gäller arvsrätten. I följande kapitel ska dessa belysas och i förekommande fall även exemplifieras.

3.2 Arvsordningen

Ländernas arvsrättsliga regleringar uppvisar vissa likheter – främst vad gäller i vilken ordning de olika arvsklasserna rangordnas. Dessutom finns som beskrivet ovan samma principer som i svensk rätt i den thailändska rätten. Däremot blir resultatet annorlunda och därmed skillnaderna markanta när man applicerar reglerna i CCC. Detta ska nedan illustreras med ett par exempel:

Arvingar i första klassen enligt CCC:

”A avlider och lämnar som närmaste anhöriga maken B, samt de gemensamma barnen C och D. A:s far E dog tio år innan A, medan A:s mor F fortfarande är i livet.”

Enligt svensk arvsrätt skulle A:s maka enligt 3 kap. 1 § 1 st. ÄB ärva hela kvarlåtenskapen. Denna ärvs med fri förfoganderätt enligt 3 kap. 2 § 1 st. ÄB. Syskonen C och D skulle inte ärva direkt, men få vänta på sitt arv efter A tills den gemensamma modern B avlidit, medan F inte skulle få ärva något alls.

I thailändsk rätt är B enligt sista meningen i sektion 1629 CCC också en legal arvinge. Enligt sektion 1635 CCC har hon rätt till samma andel som barnen. A:s mor F har enligt sektion 1630 CCC en speciell arvsställning och ärver

även hon samma andel som barnen. Maken B, barnen C och D, samt farmor F ärver alltså en fjärdedel var.

Arvingar i andra klassen enligt CCC:

”A avlider och lämnar som närmaste anhöriga modern F, samt syskonen G och H. I likhet med fallet ovan är fadern E död sedan tio år tillbaka.”

Enligt svensk rätt ärver A:s moder F hälften av hans kvarlåtenskap enligt 2 kap 2 § 1 st. ÄB, medan hans syskon G och H ärver en fjärdedel vardera, eftersom de får dela på den del som skulle gått till den bortgångne fadern E genom istadarätten, 2 kap 2 § 2 st. ÄB.

I thailändsk rätt blir utfallet att A:s moder F ärver enligt sektion 1629 CCC hela kvarlåtenskapen. Syskonen G och H blir utan arv efter A, då sektion 1641 CCC stadgar att det inte finns någon istadarätt för de i andra och femte arvsklassen.

Arvingar i tredje och fjärde arvsklassen enligt CCC:

”A avlider och lämnar som närmaste anhöriga ett helsyskon B, ett halvsyskon C, samt ett avlidet helsyskon D:s barn E och F.”

Enligt svensk rätt kommer kvarlåtenskapen att delas enligt 2 kap 2 § 3 st. ÄB, nämligen att syskonen tar den del som skulle tillfallit deras föräldrar. Utfallet blir alltså att varje helsyskon erhåller $\frac{1}{4} + \frac{1}{6} = \frac{5}{12}$, medan halvsyskonet erhåller $\frac{2}{12}$. A:s syskonbarn får genom istadarätt dela på den lott som skulle ha tillfallit syskonet D och erhåller $\frac{5}{24}$ var.

Med thailändsk rätt gällande ärver helsyskonet B halva kvarlåtenskapen och syskonbarnen E och F får dela på den del som skulle tillfallit helsyskon D. Halvsyskonet C blir utan arv. Helsyskon finns enligt sektion 1629 CCC i tredje arvsklassen, medan halvsyskon finns på fjärde. Dessutom finns som

nämnt i exemplet ovan ingen istadarätt för föräldrarna att räkna ett eventuellt arv på halvsyskonet enligt 1641 CCC.

Ett sista exempel behandlar femte arvsklassen i CCC:

”A avlider och lämnar som närmaste anhöriga en farmor B, en mormor C, en morbror D, samt en avliden morbrors son (och därmed kusin) E.”

Enligt svensk rätt ärver enligt 2 kap. 3 § 1 st. ÄB farmor B hälften av kvarlåtenskapen, mormor C en fjärdedel och morbror D får en fjärdedel enligt istadarätten i 2 kap. 3 § 2 st. ÄB efter sin far (A:s morfar). Kusiner har ingen arvsrätt i Sverige.

Thailändsk rätt pekar ut farmor B och mormor C som arvingar till kvarlåtenskapen och de tar alltså hälften var, då de är i femte arvsklassen enligt sektion 1629 CCC, samt principen om att istadarätt inte finns för andra och femte arvsklasserna.

Den starka ställning som ges till föräldrar har som beskrivits ovan sin grund i buddhismen.⁷¹ Även på andra ställen förekommer föräldrar i thailändsk lagstiftning, till exempel i sektion 1563 CCC som stadgar att barn har underhållsplikt gentemot sina föräldrar.⁷²

Det kan noteras att Thailand med den strikta istadarätten prioriterar närmare släkt blodsband än vad Sverige gör.⁷³

---

⁷¹ Se kapitel 2.2.2.

⁷² Efterföljande sektion, alltså 1564, stadgar föräldrars underhållsplikt gentemot sina barn. Jämför 7 kap. FB.

⁷³ Med närmare blodsband menar författaren att en mor är närmare släkt med en arvlåtare än vad till exempel ett syskon är.

3.3 Efterlevande makes arvsrätt

I reglerna om efterlevande makes arvsrätt skiljer sig länderna betydligt. Thailand har alltid en garanterad arvsrätt för efterlevande make, då hen är en arvinge enligt sektion 1629 CCC och får sin del enligt sektion 1635 CCC räknat efter vilka andra arvsklasser som är aktuella för arv. I Sverige finns rätten för efterlevande make att ärva i 3 kap 1 § 1 st. ÄB. Denna rätt att ärva är emellertid beroende av att eventuella särkullbarn avstår sin lott till förmån för den efterlevande maken.⁷⁴ Båda länderna har på sitt sätt prioriterat efterlevande makes rätt till arv, men har valt olika sätt för hur fördelningen ska ske. Hur utfallet för efterlevande make blir i Sverige är alltså beroende på om det finns särkullbarn och om de väljer att vänta på sitt i arv. I Thailand blir fördelningen istället beroende av om den avlidne maken har barn eller föräldrar kvar i livet. Har den avlidne maken många barn blir andelen till efterlevande make procentuellt liten.⁷⁵

Att makar ärver varandra trots att de ligger i skilsmässa är ännu en skillnad som är markant. Med tanke på den ställning efterlevande make ges i thailändsk rätt är det inte osannolikt att det har att göra med att man värderar ett äktenskap på ett annat sätt än vad som görs i Sverige. Thailand har exempelvis lagar som reglerar förlovning och presenter i samband med förlovning. Det finns dessutom regler om skadestånd och annan kompensation.⁷⁶

3.4 Bodelning i samband med dödsfall

Betydelsen av 11§ kap. 3 § ÄktB är nästan identisk med den i sektion 1533 CCC, nämligen att giftorättsgodset (i Thailand *sin somros*) ska delas lika mellan makarna. Den stora skillnaden ligger i vad som i Sverige räknas som enskild egendom respektive giftorättsgods – i Thailand *sin suan tua*

---

⁷⁴ Märk dock den så kallade basbeloppsregeln i samma paragrafs andra stycke.

⁷⁵ Se exempelvis Supreme Court 5691/ 2554 där den avlidne efterlevande utgjordes av sju barn och hustru, där varje arvinge var berättigad till en åttodel av en bit mark.

⁷⁶ Stasi (2016) s. 322 f.

respektive *sin somros*. I Sverige finns presumptionen att exempelvis egendom som erhållits i gåva eller genom testamente är enskild egendom om ett villkor har getts om att egendomen ska vara enskild, 7 kap. 2 § 1 st. ÄktB. Egendom som en make har innan ett äktenskap utgör med andra ord giftorättsgods om det inte uttryckligen är enskild egendom. Vad gäller egendom i Thailand finns istället presumptionen att egendom som erhållits genom gåva eller testamente är *sin suan tua*, samt att egendom som en make ägde innan äktenskapet förblir sådan, sektion 1471 1 och 3 p.⁷⁷ Avkastning från enskild egendom och *sin suan tua* utgör emellertid giftorättsgods respektive *sin somros* i båda länderna.⁷⁸

Möjligheten att göra undantag från att bodelning ska ske som finns i 12 kap. 2 § 1 st. ÄktB finns inte i thailändsk rätt.

3.5 Laglottssystemet

Som ovan nämnts stadgas det redan i sektion 1620 CCC att en persons rätt till arv inträder om någon avlider och det inte finns ett testamente upprättat eller om testamentet är ogiltigt av någon anledning. Redan här kan man alltså åtminstone få ledning om att det inte finns någon laglott i Thailand. Barn finns förvisso överst i arvsordningen, men detta utgör alltså ingen garanti för att få del av arvlåtarens kvarlåtenskap. Det får istället anses vara så att Thailand har prioriterat arvlåtarens fria vilja före att garantera barn en rätt till arv. Detsamma gäller de arvingar som annars jämföras med barn, nämligen föräldrar och efterlevande make.⁷⁹ Sverige har å andra sidan valt att prioritera barns rätt till arv genom det skydd för laglotten som finns i ÄB. Det är en väsentlig skillnad länderna emellan och troligen kan skillnaden kännas mycket större för en svensk medborgare som är van vid att ett barn inte kan göras arvslöst. En viss debatt har dock förts i Sverige om att arvlåtaren ska få disponera över sin egendom som hen vill. Laglottssystemet har i debatten ansetts vara förlegat och även kränka egendomsskyddet i 2 kap. 18 § RF.⁸⁰

---

⁷⁷ Stasi (2016) s. 328 f.

⁷⁸ Se dock undantag vad gäller svensk rätt i 7 kap. 2 § 2 st. ÄktB.

⁷⁹ Se kapitel 2.2.2.

⁸⁰ Se till exempel Thorsell i Advokaten nr 9 2018.

3.6 Testamente

Ländernas regler kring testamente liknar varandra i mångt och mycket, även om det i Thailand finns fler typer. Båda länderna understryker tolkning av testatorns vilja och betydelsen av denna, jämför 11 kap. 1 § ÄB med sektion 1684 CCC. Båda länderna ställer också upp formkrav för att upprätta testamenten. Bland annat är bevittnande av testamente en förutsättning för de flesta testamenten. När det kommer till rätten att upprätta ett testamente skiljer det sig lite, då Thailand har en åldersgräns på 15 år mot Sveriges på 18 år. Den största skillnaden mellan ländernas lagstiftning ligger i testamentets omfång och att det i Sverige begränsas till det laglottsskydd som finns.

3.7 Förverkande av arv

Även i förverkandereglerna uppvisar länderna likheter när det gäller grova brott riktade mot arvlåtarens eller annan arvinges person. Reglerna om förverkande har väl knappast preventiva aspekter, utan snarare moraliska sådana. Grova brott ska helt enkelt inte kunna leda till att personen gynnas ekonomiskt i form av ett arv. Däremot går Thailand ett steg längre och inkluderar även försök till dödande, något som saknas i Sverige. Fallet Johanna Möller är ett fall som rört upp känslorna i Sverige och där debatt förts om att förverkandereglerna behöver ses över och utvidgas.⁸¹ Med dagens svenska lagstiftning kommer Johanna Möller att vara berättigad till laglott efter sin mor, trots att hon dömts för mordförsök på henne.⁸² Däremot krävs det i Thailand att personen döms för att förverkande av arvs ska ske, medan förverkande inträder direkt i Sverige utan att det finns en dom mot gärningsmannen.⁸³ I ovanstående exempel om Johanna Möller hade hon alltså förlorat sin arvsrätt enligt thailändsk lag, då hon faktiskt dömts för brottet mot sin mor.

---

⁸¹ Pehrson och Nordquist, Expressen 2018-12-12. <https://www.expressen.se/debatt/ta-bort-arvsratten-for-barn-som-plagar-sina-foraldrar/>. Hämtad 2021-04-23.

⁸² Se sidan 37 i hovrättens dom B 8032-17.

⁸³ Saldeen (2006) s. 127.

Intressant är att finna att den drabbade i Thailand kan förlåta gärningsmannen med en skriftlig pardon, något som inte finns i svensk lag. Författaren menar att det är ännu ett bevis för att arvlåtarens intressen värderas starkare i Thailand än i Sverige.

4 Svensk behörighet

För att svensk domstol ska kunna vara behörig i mål av internationell karaktär krävs som huvudregel någon form av lagligt stöd.⁸⁴

När det gäller tvister om gränsöverskridande arv regleras detta för svenskt vidkommande vad gäller bland annat behörighet och tillämplig lag av arvsförordningen. Är de berörda nationerna bundna av arvsförordningen finns inga direkta problem i fråga om domsrätt och lagvalsregler.⁸⁵ Länderna som är bundna av arvsförordningen ska nämligen använda sig av reglerna i densamma och inte av de privaträttsliga principerna och reglerna som finns i respektive land.⁸⁶

Arvsförordningen är enligt dess artikel 20 universellt tillämplig och den lag som pekas ut av arvsförordningen som tillämplig på arvet i dess helhet gäller oavsett om det är en medlemsstats lag eller inte.

När det handlar om gränsöverskridande arvsfrågor där någon stat inte är bunden av arvsförordningen måste därför hänsyn tas till denna stats lagar. En stat kan till exempel ha internationella, privaträttsliga lagar och principer som återförvisar frågan tillbaka till medlemsstatens lag. Det kan även finnas regler i dessa tredjeländer som reglerar vilken behörighet andra länders domstolar kan ges. Arvsförordningen ger dock svenska domstolar behörighet, samt anger svensk lag som tillämplig om den avlidne haft sin hemvist här. Det är därför av viktigt att beskriva hur denna grundläggande behörighet uppstår.

---

⁸⁴ Märk dock när det gäller arvsförordningen den så kallade behörigheten enligt artikel 10.2, se kapitel 4.1.2.

⁸⁵ Den problematik författaren kan se uppkomma är främst den om hemvistbedömningen, se kapitel 4.2.

⁸⁶ Bogdan, SvJT 2012 s 737.

4.1 Arvsförordningen

4.1.1 Kort historik och förarbeten

Arbetet med arvsförordningen tog sin början under 1998 när europeiska rådet gav i uppdrag åt rådet och kommissionen att utarbeta en handlingsplan för att på bästa sätt genomföra de bestämmelser i Amsterdamfördraget som gäller frihet, säkerhet och rättvisa.⁸⁷ Arvsrätten och möjligheterna att utarbeta rättsliga instrument för internationell behörighet, tillämplig lag och verkställighet var en av åtgärderna som skulle genomföras inom fem år.⁸⁸ Detta resulterade slutligen i ett förslag av kommissionen där författaren vill lyfta fram valet av förordning i stället för direktiv. Att ge medlemsländerna fritt tolkningsutrymme ansåg kommissionen skulle strida mot de mål man satt upp vad gäller förutsebarhet och rättssäkerhet.⁸⁹

En annan viktig diskussion var den om vilken anknytningsfaktor som skulle användas. Det konstaterades inledningsvis att medlemsstaterna hade olika regler – särskilt vad gäller fastställande av domstols behörighet. Det ena landet kunde exempelvis tillämpa nationalitetsprincipen och använda *lex patriae*. Ett annat land kunde använda sig av hemvistprincipen och då tillämpa *lex domicilii*.⁹⁰ Kommissionen valde hemvistprincipen istället för medborgarskapsprincipen, såväl för domstols behörighet som för tillämplig lag. Detta motiverades med att det ofta är där den avlidnes intressecentrum och huvudsakliga kvarlåtenskap befinner sig. Dessutom användes hemvistprincipen som anknytningsfaktor sedan tidigare av många medlemsstater. Det konstaterades också att konventioner inom samma område, exempelvis *Haagkonventionen om lagkonflikter i fråga om formen för testamentariska förordnanden* och *Haagkonventionen om den lag som*

---

⁸⁷ Rådets och kommissionens handlingsplan av den 3 december 1998 för att på bästa sätt genomföra bestämmelserna i Amsterdamfördraget om upprättande av ett område med frihet, säkerhet och rättvisa, EGT C 19, 23.1.1999.

⁸⁸ Ibid, artikel 41c.

⁸⁹ Slutligt förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar och officiella handlingar i samband med arv och om inrättandet av ett europeiskt arvsintyg, Bryssel den 14.10.2009 KOM (2009) 154 slutlig s. 4. I fortsättningen benämnt Kommissionens förslag till arvsförordning.

⁹⁰ Grönbok – arv och testamente s. 7.

tillämpas på en avliden persons kvarlåtenskap använder hemvisten som anknytningsfaktor.⁹¹ Vad gäller valet av hemvistprincipen som anknytningsfaktor för tillämplig lag framhövdes även att risken för diskriminering skulle undvikas.⁹²

4.1.2 Domstols behörighet

Som ovan nämnts är valet av hemvistprincipen och därmed bedömningen av hemvisten central i arvsförordningen. Var en person hade sin hemvist när denne avled får nämligen konsekvenser för såväl domstols behörighet som vilken lag som blir tillämplig på arvet.⁹³

Enligt artikel 4 i arvsförordningen – som benämns den allmänna behörigheten – är domstolarna i den medlemsstat där den avlidne hade sin hemvist behöriga att fatta beslut om arvet i sin helhet. Med arvet i sin helhet förstås enligt skäl 37 i ingressen all kvarlåtenskap, oavsett kvarlåtenskapens natur och oavsett om den befinner sig i en medlemsstat eller ett tredjeland. En annan innebörd av uttrycket ”arvet i sin helhet” är enligt ingressens skäl 42 att den tillämpliga lagen styr hela förfarandet från att ett arvsärende inleds till att det avslutas. Även förfarandefrågor, som förvaltning av kvarlåtenskap ingår i helhetsbegreppet.⁹⁴

Om den avlidne inte hade sin hemvist i en medlemsstat i sin finns en så kallad *subsidiär behörighet* i artikel 10 punkt 1, vilken ger domstolarna i en medlemsstat behörighet att pröva arvs målet i sin helhet. Detta förutsätter att det finns tillgångar som ingår i kvarlåtenskapen i medlemsstaten och att den avlidne var medborgare i medlemsstaten vid sin död *eller* haft hemvist i medlemsstaten fem år innan talan väcktes vid domstol.

---

⁹¹ Se artikel 1 punkt d i Haagkonventionen om lagkonflikter i fråga om formen för testamentariska förordnanden och artikel 3 punkt 1 och 2 i Haagkonventionen om den lag som tillämpas på en avliden persons kvarlåtenskap.

⁹² Kommissionens förslag till arvsförordning s- 5-6.

⁹³ Se kapitel 3.2.

⁹⁴ Se även Bergquist & Yusuf, SvJT 2016 s. 519.

En något begränsad subsidiär behörighet finns också i artikel 10 punkt 2. Den tar sikte på situationer där ingen medlemsstat har subsidiär behörighet enligt artikel 10 punkt 1. För denna begränsade subsidiära behörighet krävs dock att det finns tillgångar i medlemsstaten. Dessutom begränsas behörigheten till att behandla just dessa tillgångar i arvsfrågan.

En sista behörighet finns också, den som kallas *forum necessitatis* i artikel 11.⁹⁵ Denna behörighet har dock inte sin grund i hemvisten, utan det kan exempelvis röra sig om inbördeskrig i en stat. Målet måste dock ha tillräcklig anknytning till medlemsstaten. I doktrin finns viss kritik mot ordvalet där det anses att lagstiftaren gjort ett felaktigt ordval och anser det borde räcka med en rimlig anknytning.⁹⁶

4.1.3 Tillämplig lag

Som ovan nämnt styr hemvisten enligt huvudregeln även vilket lands lag som ska vara tillämplig på arvet i sin helhet. Huvudregeln stadgar nämligen i artikel 21.1 i arvsförordningen att det är den avlidnes hemvist som är avgörande för vilket lands lag som ska tillämpas på arvet. Ett undantag finns i artikel 21.2 som anger att det om det är uppenbart att den avlidne hade närmare anknytning till ett annat land, så ska det landets lag tillämpas.

När det gäller just tillämplig lag finns det emellertid möjligheter att genom lagval välja annat lands lag.

En arvlåtare kan nämligen frånga huvudregeln i artikel 21.1 om denne i enlighet med artikel 22 gjort ett aktivt lagval. Ett annat lands lag kan väljas som tillämplig, förutsatt att arvlåtaren är medborgare i landet vid sin död och att det är gjort i exempelvis ett testamente. Testamentet eller avtalet där arvlåtaren gjort sitt lagval måste också vara materiellt giltigt enligt lagen i det valda landet. Undantag till denna valmöjlighet finns i arvsförordningens ingress skäl 26, där det anges att en medlemsstat inte är tvingad att följa ett

---

⁹⁵ Forum necessitatis är ett s.k. reservforum. Detta för att förhindra en situation där ingen domstol anser sig vara behörig enligt de behörighetskrav som finns i lagtexten.

⁹⁶ Bogdan, SvJT 2012 s. 742.

avtal om tillämplig lag om det är uppenbart att man genom lagvalet försöker kringgå lagen, så kallad *fraud a la loi*. Som ett exempel på ett sådant kan nämnas att en svensk köper ett medborgarskap för att kringgå laglottssystemet. Däremot kan det knappast anses som ett kringgående om rätten att kringgå laglottssystemet finns i ett lands lag som valts av arvlåtaren som denne är medborgare i.⁹⁷ Om den lag som tillämpas saknar skydd för laglott ska detta inte heller anses utgöra *ordre public* enligt domstolslandets lagstiftning.⁹⁸

Enligt artikel 20 ska en lag tillämpas oavsett om det är en medlemsstats lag eller inte, vilket gör att domstolen kan få handlägga arvsfall från mindre kända rättsordningar än de i EU. Bogdan anser förvisso att lagval kommer att utnyttjas relativt sällan, då det kräver avancerade juridiska kunskaper.⁹⁹ Författaren är dock av uppfattningen att det med tiden blir fler lagval, när informationen om möjlighet att välja lag når den breda massan. Att välja lagen från landet man är medborgare i kan säkert i många fall kännas tryggare, då många arvsrättsliga principer kan skilja mellan hemvistlandet och landet man är medborgare i. Detta är såklart högst personligt och skiljer sig åt beroende på intresse och hur länge man bott i hemviststaten och kanske därmed anammat kulturen i denna.

4.2 Bedömning av hemvist

För att avgöra en persons hemvist brukar generellt två sorters kriterier användas. Det skiljs på det som kallas för objektiva respektive subjektiva kriterier vid hemvist, eller en materiell faktor respektive en viljefaktor. Vad gäller det objektiva kriteriet innebär det att faktiskt var bosatt någonstans och alltså när det gäller byte av hemvist att personen faktiskt har flyttat. Det subjektiva kriteriet är avsikten att stanna. När det gäller det subjektiva kriteriet krävs för byte av hemvist att det ska röra sig om en vilja att stanna i

---

⁹⁷ Thailand saknar som bekant bestämmelser om laglott, se kapitel 2.2.5.

⁹⁸ Kommissionens förslag till arvsförordning s. 22.

⁹⁹ Bogdan, SvJT 2012 s. 777.

det nya landet för en betydande tid. Däremot finns det ingen minimilängd för vistelsen för att hemvist ska anses ha uppkommit, utan snarare avsikten att den ska bli varaktig. Kortare vistelser, som studier och jobb påverkar normalt sett inte hemvisten.¹⁰⁰

Hemvistbegreppet som sådant är ingen nyhet och finns redan som anknytningskriterium i både svensk och europeisk rätt. I svensk rätt finns begreppet bl. a. i lag (1904:26) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap och i lag (1990:272) om internationella frågor rörande makars och sambors förmögenhetsförhållanden.¹⁰¹ I europeisk rätt finns hemvistbegreppet bland annat i Bryssel II-förordningen.¹⁰² Till skillnad mot EU-rätten finns i nationell svensk rätt en definition av hemvist för fysiska personer där det i IÄL 7:2 stadgas: *Den som är bosatt i viss stat anses vid tillämpningen av denna lag ha hemvist där, om bosättningen med hänsyn till vistelsens varaktighet och omständigheterna i övrigt måste anses stadigvarande.*¹⁰³

För tolkning av hemvisten enligt arvsförordningen är emellertid den svenska definitionen till mindre hjälp, då den snarare är en fingervisning om hur svenska domstolar kan tolka hemvistbegreppet i andra svenska internationellt privat- och processrättsliga bestämmelser.¹⁰⁴

Hemvisten får som nämnt ovan konsekvenser för domstols behörighet och kan även få konsekvenser för vilken lag som blir tillämplig. Då arvsförordningen inte definierar hemvisten, får ledning istället hämtas ur ingressen till arvsförordningen, EU-domstolens praxis och till doktrin. Det ska inflikas att det var medvetet att inte ge hemvisten någon definition.¹⁰⁵ Att ingen definition getts beror på att arbetsgruppen inte ville att en definition i arvsförordningen skulle krocka med andra förordningar. I andra förordningar

---

¹⁰⁰ Bogdan, Svensk internationell privat- och processrätt (2014) s.134f.

¹⁰¹ Förkortas IÄL respektive LIMF.

¹⁰² Se exempelvis Bryssel II-förordningen artikel 3.1a.

¹⁰³ Hemvistbegreppet är dock definierat för juridiska personer i EU-rätten, se Bryssel Ia artikel 63.

¹⁰⁴ Bogdan (2014) s.134.

¹⁰⁵ Jänterä-Jareborg, SvJT 2014 s. 243.

där hemvistbegreppet används finns ingen definition angående hemvisten för fysiska personer och det vore därför olyckligt om det gavs en definition som bara ska gälla på arvsrättens område.¹⁰⁶

4.2.1 Ingressen till arvsförordningen

Även om hemvisten inte givits en definition i arvsförordningen, finns det ledning att hämta i själva ingressen till arvsförordningen. Här finns det nämligen riktlinjer, eller kanske bättre uttryckt, instruktioner för hur hemvisten ska bedömas. Det är egentligen den enda ledning medlemsstaternas domstolar får vad gäller hemvistbedömningen om dessa medlemsstater använder sig av praxis från andra förordningar eller gör sina egna tolkningar av hemvisten. I ingressens skäl 23 står det *”Vid fastställandet av hemvistet bör den myndighet som handlägger arvet göra en helhetsbedömning av omständigheterna kring den avlidnes liv under de år som föregick dödsfallet och vid tidpunkten för dödsfallet, med beaktande av alla relevanta omständigheter, särskilt hur varaktig och regelbunden den avlidnes vistelse i den berörda staten varit, förhållandena vid vistelsen samt skälen till dessa. Den på detta sätt fastställda hemvisten bör ha en nära och stabil koppling till den berörda staten med beaktande av de specifika målen för denna förordning.”*

I ingressens skäl 24 anges riktlinjer för bedömningen av de mer svåra fallen: *”Fastställandet av den avlidnes hemvist kan i vissa fall visa sig komplicerat. Ett sådant fall kan i synnerhet uppkomma om den avlidne av yrkesmässiga eller ekonomiska skäl har bott utomlands, ibland under längre perioder, men bibehållit en nära och stabil koppling till sin ursprungsstat. I ett sådant fall skulle det, beroende på omständigheterna, kunna anses att den avlidne fortfarande hade sin hemvist i sin ursprungsstat, där den avlidnes familj hade sina huvudsakliga intressen och den avlidne hade sitt sociala liv. Andra komplicerade fall kan uppkomma då den avlidne har bott i flera stater eller*

---

¹⁰⁶ Mailkonversation med Ulf Bergquist.

rest från stat till stat utan att ha något mer permanent boende i någon av dessa. Om den avlidne var medborgare i en av dessa stater eller hade alla sina viktigaste tillgångar i en av dessa stater skulle den avlidnes medborgarskap eller den plats där de tillgångarna var belägna kunna vara en särskild faktor vid helhetsbedömningen av alla omständigheter.”

Av de två ingresserna drar författaren slutsatsen att hemvisten normalt sett är relativt enkel att fastställa. Dessutom är det av vikt att det görs en helhetsbedömning av samtliga omständigheter av relevans för hemvisten. Bedömningen kan inte grunda sig på några allmänna antaganden som grundar sig på tidigare avgöranden. Till exempel att det för uppkommen hemvist till exempel skulle räcka med ett visst antal år i ett land för att hemvist ska uppkomma. Hemvistbedömningen ska med andra ord alltid ske från fall till fall. Det bör nämnas att man i den engelska versionen av arvsförordningen – där det i den svenska står ”hemvist” – talar om ”habitual residence”. Detta antyder att bosättning åtminstone har en central betydelse för hemvistbedömningen.¹⁰⁷

Varaktig som det uttrycks i skäl 23 har med varaktighet i förfluten tid att göra, dessutom spelar viljan hos den enskilde att tiden ska bli varaktig stor roll. I komplicerade fall kan tiden behövas räknas och en person kan anses ha hemvist vid bosättning 185 dagar per år.¹⁰⁸

De två ingresserna är den enda vägledning medlemsstaterna får i förordningen när det gäller att ta ställning till hemvistbegreppet. I synnerhet med tanke på att hemvisten styr åtminstone vilket lands domstol som ska vara behörig att handlägga arvet kan det möjligen uppfattas som väldigt knapphändig information. Genom praxis och doktrin har bedömningskriterierna klarlagts något bättre, vilket är väldigt välkommet. Dessa kriterier behandlas mer i de följande kapitlen.

---

¹⁰⁷ Bergquist & Hedström, Advokaten nr 8 2015.

¹⁰⁸ Ibid. Se mer om varaktighet under kapitel 4.3.2.

4.2.2 Praxis från EU

Då arvsförordningen är relativt ny är det sparsamt med avgörande från EU-domstolen. De fall som behandlats har i de flesta fall fastställt arvlåtarens hemvist, dock utan att redogöra för vilka faktorer man beaktat för avgörandet av hemvisten. Då fallen är så pass få och inte redogör för hur hemvisten i förevarande fall bestämts redogörs de endast i korthet, utan att närmare gå in i detaljer. Däremot kan det finnas anledning att titta på hur hemvisten fastställts av EU-domstolen i mål som avser andra förordningar än arvsförordningen. Annan praxis kan möjligen ge viss vägledning om hur hemvistbegreppet ska tolkas i arvsförordningen. Särskilt får detta anses gälla då någon avgörande praxis för hur hemvist ska tolkas i arvsförordningen saknas. Denna praxis har – åtminstone i dagsläget – endast ett fall att gå på där hemvistbedömningen varit central. Noteras bör att det i fallet ändå inte gjordes en hemvistbedömning av EU-domstolen. I fallet var det istället en alldeles för slarvig utredning från domstolar i Litauen som fick kritik av EU-domstolen, även om EU-domstolen gav riktlinjer för hur en bedömning ska göras.¹⁰⁹

4.2.2.1 Arvsförordningen

Målet *Kubicka C-218/16* handlar om en polsk medborgare bosatt i Tyskland. Hon ville upprätta ett testamente enligt vilket polsk lag skulle vara tillämplig på arvet. Detta genom att utnyttja den lagvalsmöjlighet som finns i artikel 22.1 i arvsförordningen. Hemvistbedömningen blir dock aldrig en fråga som prövas i fallet.¹¹⁰

I målet *Mahnkopf C-558/16* var det fråga om nationellt och europeiskt arvsintyg för en tysk medborgare med egendom i både Tyskland och Sverige. Arvlåtaren ansågs ha hemvist i Tyskland, dock utan att domstolen redogör för hur hemvisten fastställts.¹¹¹

---

¹⁰⁹ Se fallet C-80/19 i kapitel 4.2.3.

¹¹⁰ *Kubicka, C-218/16, ECLI:EU:C:2017:755.*

¹¹¹ *Mahnkopf C-558/16, ECLI:EU:C:2018:138.*

Nationellt arvsintyg behandlas även i *Oberle C-20/17*. Fallet behandlar den allmänna behörigheten i artikel 4 och därmed hemvisten. Precis som i föregående fall fastställs hemvisten, men utan att domstolen redogör för hur man fastställt hemvisten.¹¹²

WB C-658/17 behandlar hur domstolsbegreppet i arvsförordningen ska tolkas och tar inte alls ställning till hemvisten.¹¹³

I målet *Brisch C-102/18* var det en tysk medborgare som ägde fastigheter i flera länder. Målet behandlar frågan om det är obligatoriskt att använda ett formulär upprättat av kommissionen när man ansöker om att upprätta ett europeiskt arvsintyg. Hemvisten avgörs i målet, men återigen utan att domstolen redogör för hur man resonerat och vilka faktorer man beaktat.¹¹⁴

Intressantare fall för tolkningen av hemvistbegreppet än de avgöranden som endast konstaterat arvlåtarens hemvist, utan att gå in på hur bedömningen gjorts kom dock under förra året. Det är dels förhandsavgörandet från generaladvokaten, samt domen C-80/19 som kom från EU-domstolen 2020. Begäran om förhandsavgörandet är skickat från litauisk domstol och gäller hemvistbedömningen.

Fallet handlar i korthet om en kvinna som var litauisk medborgare. Hon var bosatt i Tyskland och gift med en tysk medborgare. Kvinnan hade upprättat ett testamente i vilket hon föreskrev att hennes kvarlåtenskap skulle ärvas av hennes son, som hon hade från ett tidigare äktenskap. Efter moderns död ville sonen att arvsförfarandet skulle inledas i Litauen och ansökte också om ett arvsintyg. Ansökan avslogs i första instans då mamman ansågs ha hemvist i Tyskland. I andra instans bifölls ansökan med motiveringen att den avlidne inte brutit banden med Litauen. Efter ytterligare överklagande begärde

---

¹¹² Oberle, C-20/17, ECLI:EU:C:2018:485.

¹¹³ WB C-658/17, ECLI:EU:C:2019:444.

¹¹⁴ Brisch, C-102/18, ECLI:EU:C:2019:34.

Litauens högsta domstol ett förhandsavgörande av EU-domstolen.¹¹⁵ Artikel 21.2 ska ses som en undantagsregel. Den ska bara användas om man trots beaktande av alla omständigheter i fallet inte kan avgöra hemvisten. Av förslaget till förhandsavgörande tolkar författaren också det som att det gått lite väl fort att fastställa hemvisten.¹¹⁶

I domen fastslår EU-domstolen att en person bara kan ha en enda hemvist.¹¹⁷ Av stort intresse är även den ställning generaladvokaten tar till vilka riktlinjer som ska följas när en persons hemvist ska fastställas. Generaladvokaten pekar förvisso på att det i arvsförordningen inte finns någon definition av hemvisten, men att det i ingressens skäl 23 och 24 till förordningen finns instruktioner för hur arvlåtarens hemvist ska fastställas. I första hand (skäl 23) ska domstol använda sig av objektiva och subjektiva faktorer. Till objektiva faktorer räknas till exempel vistelsens varaktighet och till de subjektiva räknas förhållandena vid och skälen till vistelsen.¹¹⁸

I andra hand (skäl 24) – om den avlidne inte vistats regelbundet eller varaktigt i en stat – ska domstolen titta på faktorer som att en person flyttat från hemlandet, men resten av familjen bott kvar. Då ska hemlandet utgöra ”den plats där familjen haft sina huvudsakliga intressen”.¹¹⁹

4.2.2.2 Bryssel II-förordningen

I fallet *A C-523/07* tar EU-domstolen ställning till hur hemvistbegreppet ska tolkas enligt artikel 8.1 i Bryssel II-förordningen.¹²⁰ I korthet kan fallet sammanfattas med att mamma A tillsammans med barn och deras styvfar flyttat från Finland till Sverige 2001. I Finland hade barnen varit omhändertagna då styvfadern varit våldsam mot dem. År 2005 åkte familjen tillbaka till Finland på semester och stannade kvar i ett par månader och sökte dessutom bostad av socialtjänsten i Finland. Myndigheter i Finland ville

---

¹¹⁵ Punkt 26–31 i mål C-80/19, ECLI:EU:C:2020:569.

¹¹⁶ Punkt 60–61 i förslag till avgörande i mål C-80/19, ECLI:EU:C:2020:230.

¹¹⁷ Punkt 97.1 i mål C-80/19, ECLI:EU:C:2020:569.

¹¹⁸ Se kapitel 4.2.

¹¹⁹ Punkt 49–59 i förslag till avgörande i mål C-80/19, ECLI:EU:C:2020:230.

¹²⁰ A, C-523/07, ECLI:EU:C:2009:225.

omhändertade barnen då det ansågs skadligt för barnen att inte ha en fast plats att bo på. A överklagade detta och menade på att barnen var svenska medborgare och dessutom bosatta i Sverige sedan flera år tillbaka¹²¹. I domens punkt 44 klargör EU-domstolen att begreppet hemvist ska förstås så att det ska utgöras av den plats där ett barn är integrerat ur ett socialt och familjemässigt hänseende. Dessutom ska hänsyn tas till hur varaktig och regelbunden vistelse i en medlemsstat är. Förhållandena för och skälen till vistelsen ska också vägas in. Andra faktorer som ska vägas in är skälen till att familjen flyttat till den andra medlemsstaten, barnets nationalitet, platsen och förutsättningarna för skolgången, barnets språkkunskaper samt dess familjeförhållanden och sociala band i denna medlemsstat. Fastställandet av hemvist ska göras med hjälp av att beakta samtliga omständigheter i det enskilda fallet.

En viktig följd av domen i målet är domstolens uttalande i punkt 35 om att hemvistbegreppet ska ges en autonom tolkning som gäller i hela EU. Hemvistbegreppet ska inte få tolkas på olika sätt av nationella domstolar. I punkt 40 i domen pekar domstolen på det faktum att det inte är vistelsens längd i sig som har betydelse, utan viljan till en varaktighet. Vissa omständigheter kan peka på viljan att etablera en hemvist. Som exempel tar domstolen upp att hyra eller förvärva en bostad. Det bör dock nämnas att det i ingressen till arvsförordningen klart och tydligt framgår att varaktighetens längd har stor betydelse

Det har i förslaget till avgörande i mål C-80/19 förvisso uttalats att hemvist enligt arvsförordningen i första hand ska avgöras med beaktande av skäl 23 i arvsförordningens ingress. Generaladvokaten skriver dock att det inte kan uteslutas att det går att använda sig av den definition av hemvist som används i andra unionsrättsliga bestämmelser.¹²² Målet får därför anses ha visst intresse för hemvistbedömningen även vad gäller arvsförordningen.

---

¹²¹ Punkt 14–19 i mål A, C-523/07, ECLI:EU:C:2009:225.

¹²² Punkt 47 i förslag till avgörande i mål C-80/19, ECLI:EU:C:2020:230.

4.2.3 Exempel från doktrin

I lagkommentaren till arvsförordningen har ett par belysande exempel tagit upp för att visa hur hemvisten bör avgöras. Exempelen är såklart inte uttömmande på något sätt men visar på olika bedömningar och kriterier för dessa. För detta arbetes skull översätts exemplen fritt till svenska, med exemplen något ändrade för att få till en anknytning mellan Thailand och Sverige.

Exempel 1: *”Den avlidne, som var svensk medborgare, arbetade på svenska ambassaden i Bangkok i Thailand under flera decennier. Efter att ha utvecklat cancer flyttade han till Malmö för att få canceren behandlad där och han dog också i Malmö tre år senare. Han hade behållit sin lägenhet i Bangkok, betalat sina sociala avgifter där och uppgav sig vara bosatt i Bangkok i sin deklaration. Dessa fakta visar tydligt att den avlidne hade upprätthållit sin anknytning och sina intressecentrum till Thailand.”* Han bör därför anses haft sin hemvist i Thailand i den mening som avses i art. 21 i förordningen och den thailändska lagen bör således gälla för arvet.¹²³

Exempel 2: *”Den avlidne, som var svensk medborgare, hade levt sitt aktiva liv i Sverige. Vid 70 års ålder bosatte han sig på Phuket med avsikt att stanna där livet ut. Större delen av hans tillgångar var belägna i Sverige.”*

Det verkar rimligt att konstatera att den avlidne flyttat för gott. Flytten har också gjort att centrum för hans vitala intressen har flyttat till Thailand. Denna flytt har till skillnad från exempel 1 skett mer frivilligt. Hans hemvist ska därför anses vara Thailand och thailändsk lag ska tillämpas på arvet i sin helhet.¹²⁴

Exempel 3: *”En thailändsk medborgare var anställd i Sverige. Han bodde permanent i Sverige, men ägde en lägenhet i Thailand där hans fru också*

---

¹²³ Bergquist – Damascelli – Frimston – Lagarde – Odersky – Reinhartz: EU Regulation on Succession and Wills (2015) s. 123.

¹²⁴ Ibid s. 124.

bodde kvar. Varannan helg åkte han hem till Thailand för att umgås med sin fru.”

Det kan till en början vara svårt att avgöra om svensk eller thailändsk lag ska tillämpas. De faktiska omständigheterna, läst i ljuset av det som står i skäl 24 i ingressen, får dock följden att det lutar åt en tillämpning av thailändsk lag.¹²⁵

Exempel 4: *”En kvinna med både svenskt och thailändskt medborgarskap hade tillbringat sex månader av året i Stockholm och de andra sex månaderna på Phuket. Hon ägde tillgångar i båda länderna och även i andra länder.”*

Med dessa begränsade fakta är det omöjligt att avgöra om hemvisten anses vara i Sverige eller i Thailand. Arvsförordningen, till skillnad från Bryssel II-förordningen tillåter inte en subsidiär anknytning, till exempel dödsorten i arvsförordningen.¹²⁶

---

¹²⁵ Bergquist – Damascelli – Frimston – Lagarde – Odersky – Reinhartz (2015) s. 124

¹²⁶ Ibid s. 124. Professor Lagarde hänvisar till artikel 12 i Bryssel II-förordningen. I punkt 43 i fallet A C-523/07, hänvisar domstolen till att om ingen hemvist kan bestämmas enligt gängse metoder kan barnets bostadsort vara anknytningskriterium för hemvist. Bostadsorten är i fallet en så kallad subsidiär anknytning.

5 Thailandska regler

5.1 Conflict of Laws Act

De thailändska regler som styr situationer som är av internationellt privaträttslig karaktär finns främst i *Act on Conflict of Laws, B.E. 2481 (1938)*, med andra ord en reglering om lagval.¹²⁷ Som nämnt ovan gick thailändsk lagstiftning genom en betydande moderniseringsprocess i början av 1900-talet och den grundade sig i de orättvisor som fanns i de avtal Thailand hade med västerländska stater.¹²⁸ Efter de stora kodifieringarna insåg Thailand att det även behövdes en lagstiftning som skulle reglera lagkonflikter i den alltmer globaliserade världen.¹²⁹

I en internationell, arvsrättslig kontext är det framförallt tre sektioner i lagen som är av vikt. För att åskådliggöra hur dessa fungerar i ett internationellt privaträttsligt sammanhang och hur de kan samspela med arvsförordningen kommer det att exemplifieras nedan. I exemplen förutsätts det att personerna i exemplen åtminstone har kvar sitt thailändska medborgarskap. Lagtexterna återges enligt den engelska översättningen.

Section 4: "Whenever the law of a foreign country is to govern and under that law it is the law of Thailand which shall be applied, the internal law of Thailand governs, and not the Thai rules on conflict of laws."

Section 37: "As far as succession concerns immovable property, the law of the place where such property is situated shall govern."

Section 38: "As far as movable property is concerned, succession by statutory right or by will is governed by the law of domicile of the deceased at the time of his death."

---

¹²⁷ I fortsättningen även benämnd lagkonfliktslagen.

¹²⁸ Se kapitel 2.2.1.

¹²⁹ Kim Chin. "The Thai Choice-of-Law Rules." *The International Lawyer* 5, no. 4 (1971): 709-21. <http://www.jstor.org/stable/40704712>. Hämtad 2021-04-25.

Exempel 1: C har såväl thailändskt som svenskt medborgarskap och hade vid sin död hemvist i Sverige. Svensk lag ska därför vara tillämplig enligt huvudregeln i artikel 21. Hon har emellertid gjort ett lagval enligt artikel 22 om att thailändsk lag ska tillämpas på arvet. Tillgångarna består i såväl fast som lös egendom i Sverige. Den thailändska lagkonfliktslagens sektioner 37 och 38 pekar ut svensk lag som tillämplig för båda typerna av egendom. Däremot pekar sektion 4 i samma lag ut thailändsk lag som tillämplig. Detta då lagvalet gjorts i enlighet med arvsförordningen och denna pekar ut thailändsk rätt. Den svenska domstolen ska alltså tillämpa thailändsk rätt för arvet i sin helhet. Dessutom ska återförvisning inte göras till svensk rätt enligt reglerna i artikel 34.2.

Exempel 2: B avlider i Sverige och har utan tvekan sin hemvist i Sverige. Svensk domstol är därmed behörig enligt arvsförordningens artikel 4. Hon har inte gjort ett lagval enligt artikel 22. Svensk lag ska därmed tillämpas på arvet i sin helhet. B har tillgångar både vad gäller lös och fast egendom i såväl Sverige som Thailand.

I detta fall bör domstolen med beaktande av artikel 12.1 inte fatta beslut som rör fast egendom som finns i Thailand, med stöd av sektion 37 i den thailändska lagkonfliktslagen.

Slutligen bör nämnas något om testamenten upprättade i annat land:

Section 40: "A person may make a will either in accordance with the form prescribed by the law of nationality or in accordance with the form prescribed by the law of the country where the will is made."

Ett testamente är alltså giltigt i Thailand om det uppfyller de formkrav som uppställs i landet där det upprättats.¹³⁰

---

¹³⁰ Stasi (2016) s. 372.

5.2 Act on Application of Islamic Law

Enligt *Act on Application of Islamic Law in the Provinces of Pattani, Narathiwat, Yala and Satun B.E. 2489 (1946)*, har muslimer i fyra provinser rätt att få sin sak prövad enligt islamisk rätt. Det ska dock gälla familjerättsliga frågor eller frågor om arv. Även muslimer i andra provinser i Thailand kan använda sig av lagen, men det saken gäller måste finnas inom provinsens jurisdiktion.¹³¹ Lagen har bara sju sektioner, men är ändå av intresse. I sektion 3 stadgas nämligen att islamisk lag ska gälla i de fyra uppräknade provinserna. Det gäller under särskilda förutsättningar, till exempel där båda parter är muslimer. I fall som är ostridiga räcker det med att sökanden är muslim. Besluten från dessa domstolar kan inte överklagas, se sektion 4 i samma lag.

Svensk domstol kan alltså i enlighet med artikel 36.1 i arvsförordningen få tillämpa islamisk lag för de thailändare som gjort ett lagval och som tillhör någon av grupperna som har partsrätt enligt sektion 3 i den thailändska lagen.

5.3 Verkställighet av utländska domar

Thailand har inga lagar som reglerar erkännande av utländska domar och har inte heller tillträtt någon konvention, till exempel Haagkonventionen från 1971 i detta avseende. Man är förvisso medlem i New York-konventionen sedan 1959, men denna gäller bara skiljedomar.¹³² Praxis finns istället utifrån ett fall från 1918 och även om det är det enda fallet som finns är det rådande praxis.

Omständigheterna i fallet var följande: Kärande var vietnamesisk medborgare och hade ingått ett kontrakt med en annan vietnamesisk medborgare. Kontraktet gällde leverans av 15 rickshaws (en sorts cykeltaxi), samt två cyklar. Kärande hävdade att han betalt för varorna men att svarande inte

---

¹³¹ Supreme Court 102/2517.

¹³² Contracting States, New York Convention, <https://www.newyorkconvention.org/countries>. Hämtad 2021-04-23.

levererat varorna. Avtalet hade ingåtts i Saigon, Vietnam och togs till domstol där. Domstolen dömde till kärandens fördel i en tredskodom då svaranden uteblev. Därefter flydde svaranden till Bangkok. Käranden sökte där erkännande och verkställighet grundat på domen från den vietnamesiska domstolen.

Domstolen - som då var Supreme Court of Siam - uttalade att erkännande av domar handlar om ömsesidig respekt mellan länder. Ett första kriterium från Supreme Court var att domstolen från vilken domen kommer måste vara behörig. Eftersom båda parter var vietnamesiska medborgare ansågs domstolen i Saigon som behörig. Domen måste också vara slutgiltig i avseendet att den inte går att överklaga. Käranden hade i fallet inte lyckats bevisa för Supreme Court att domen i fråga var slutgiltig. Det hänvisades som exempel till thailändsk (siamesisk) rätt som beskrev att tredskodomar kunde överklagas av svaranden. Supreme Court menade då på att eftersom det inte var bevisat att domen var slutgiltig måste käromålet ogillas. Käranden kunde dock starta en ny rättegång i Siam med återopande av avtalet.

I doktrin har det utarbetats vissa kriterier för att en utländsk dom ska kunna verkställas i Thailand. Dessa kriterier är enligt nedan:

- Den utländska domstolen måste vara behörig.
- Domen måste vara slutgiltig.
- Om det gäller pengar måste det finnas ett fastställt belopp.
- Parterna måste ha blivit kallade till domstol i behörig ordning.
- Domen har inte tillkommit genom förfalskning eller bedrägeri.

Antalet mål där någon försöker verkställa en utländsk dom har i Thailand varit sparsam och därför är också praxis kring detta minst sagt bristfällig. Möjligen kan det ha att göra med att utländska testamenten erkänns i Thailand. Med tanke på detta går det inte att sia om utländska domars status och hur de kommer att behandlas av thailändska domstolar. Utländska domars status är

fortfarande höljt i dimma när det kommer till doktrinen i Thailand.¹³³ Ur arvsrättslig synpunkt är det därför svårt att spekulera i om en dom i ett arvsfall från svensk domstol skulle kunna erkännas och verkställas i Thailand.

Däremot ser författaren inte att denna osäkerhet skulle kunna leda till att exempelvis en svensk domstol i likhet med exemplet i kapitel 5.1 bör undvika att besluta i fallet.

---

¹³³ Jantree Sinsupparoeek, Recognition and Enforcement of Foreign Judgements in Thailand, <https://www.ialsnet.org/meetings/business/SinsupparoeekJantree-Thailand.pdf/>. Hämtad 2021-04-27. Jantree Sinsupparoeek är docent i internationell rätt vid Chulalongkorn University, Bangkok.

6 Analys

Thailändsk och svensk arvsrätt liknar varandra i mångt och mycket men skiljer sig åt på ett par punkter. De främsta skillnaderna blir framträdande när man gör en fördelning av arvet enligt arvsordningen. Att fri testationsfrihet gäller är också en stor skillnad, där vi i Sverige sen länge är vana vid att denna testationsfrihet begränsas av skyddet för laglotten. Svenska domstolar kan få tillämpa utländsk rätt i ett arvsmål, men när det gäller förhållandet till så kallade tredjeländer är det inte självklart att de harmoniserade regler som finns för medlemsstaterna får samma genomslagskraft.

6.1 Svensk behörighet

Svensk domstol kan bli behörig på mer än en grund, där personens hemvist är den mest grundläggande. Saknas hemvist i Sverige kan behörighet också grundas på att det finns egendom i kvarlåtenskapen i Sverige. Att anknytningsfaktorn blev hemvist i arvsförordningen har sin grund i att det var den anknytningsfaktorn som redan användes i de flesta medlemsstaternas lagstiftning inom arvsrätt. Dessutom var den framträdande i flertalet konventioner på arvsrättens område. Det får med det i beaktande tänkas att det även togs hänsyn till relationer med tredjeländer. Författaren menar att en stat som tillträtt en konvention har lättare att acceptera reglerna i arvsförordningen då dessa i de flesta fall bygger på samma anknytningsfaktor.

Hemvisten är i de flesta fall enkel att fastställa. Den knyts nämligen till personens intressecentrum och man ser till faktorer som var en person normalt arbetar, bor och i övrigt har sitt aktiva och sociala liv. En persons bosättning väger tungt som omständighet, även om det ska knytas med det ett moment av vilja för att ett hemvistbyte ska vara aktuellt. Det centrala och absolut viktigaste är att domstolen gör en *helhetsbedömning* av alla relevanta omständigheter i varje *individuellt* fall. Det får med andra ord inte bli några allmänna avgöranden där man fastställer en persons hemvist på ett faktum

som funnits med i tidigare avgörande, till exempel att bosättning i mer än fem år leder till hemvist.

De komplicerade fallen är lite svårare att utreda. Det kan exempelvis vara fråga om en person som arbetar och bor utomlands. Är denne placerad utomlands under viss tid saknas det förmodligen en viljefaktor för att ny hemvist ska anses uppkomma, även om en faktor som varaktighet i många fall kan vara aktuell. En person kan i många fall också ha familj kvar i hemlandet. Då talar både uttalande i ingressen till arvsförordningen, samt doktrinen för att hemvist inte ska anses ha ändrats. Det saknas dessutom en vilja att byta hemvist, då en person får anses vilja ha hemvist i samma stat som övriga familj. Har en person däremot jobbat utomlands under lång tid och saknar direkta kopplingar till hemlandet i form av exempelvis familj talar dock en del för att bedömningen blir att hemvisten är i landet där denne arbetar. Hit får även räknas studenter som ofta bor utomlands under en särskild period i livet, för att sedan flytta hem igen. Bor studenten kvar efter studier och börjar arbeta finns det dock mycket som talar för ett hemvistbyte. Detsamma bör gälla personer som sitter i utländskt fängelse, då viljerekvisitet inte finns med.

När det kommer till de riktigt komplicerade fallen är ett exempel sådana som beskrivs under exempel 4 i kapitel 4.2.3. Då det finns så pass få omständigheter i fallet är det omöjligt att med utgångspunkt i dessa avgöra var hemvisten anses vara. Det krävs därför att en domstol gör en riktig helhetsbedömning av alla omständigheterna för att bättre kunna komma till en slutsats om personens hemvist. Som exempel på sådana omständigheter kan nämnas en värdering av tillgångarna i de olika länderna eller att domstolen ser till hur många dagar personen tillbringar i respektive land. Faktorerna är många och måste sättas in i en helhetsbedömning. I slutändan kan det alltså bli aktuellt att räkna dagar och nätter för att avgöra hemvisten, men detta ska vara ett undantagsfall.

Svensk behörighet kan även fås genom de subsidiära behörigheterna. Enligt dessa kan behörighet till exempel uppkomma på grund av att personen haft hemvist här i Sverige de senaste fem åren. Behörigheten kan dessutom uppkomma på grund av att en person är medborgare här i Sverige vid sin död, eller att det finns tillgångar i kvarlåtenskapen som finns här.

6.2 Arvsrättsliga skillnader

En arvlåtare kan alltså göra ett lagval som gör utländsk rätt tillämplig på arvet i sin helhet. Därför kan svenska domstolar bli skyldiga att tillämpa thailändsk rätt. Vi har ovan konstaterat att det finns flera likheter mellan svensk och thailändsk arvsrätt. Den största skillnaden är, enligt författarens mening, det faktum att Thailand saknar skydd för laglotten. En person kan i Thailand testamentera hela sin kvarlåtenskap till valfri person, fysisk eller juridisk. Den svenska arvsrätten präglas av framförallt tre intressen. Dessa är att skydda barn och efterlevande makes arvsrätt, samt att arvlåtaren ska få disponera fritt över sin egendom genom testamente. De tre intressena uppvisar likheter med hur lagstiftningen ser ut i Thailand, då man kan finna såväl arvsrätt för barn som för efterlevande make. Däremot går lagstiftaren i Thailand ett steg längre och ger arvlåtaren total frihet att disponera över sin egendom. En annan intressant aspekt på den thailändska rätten är föräldrars starka rätt till arv, vilken inte finns direkt i Sverige. Föräldrar ärver förvisso i Sverige, men inte om det finns barn eller efterlevande make. Visserligen kan ett testamente ge en förälder rätt till arv, men det är inte testamente som är huvudtemat för detta arbete. Även om principerna i ländernas lagstiftning liknar varandra får de som exemplen belyser väldigt olika utfall. Det är därför av största vikt att en person är medveten om vilket lands lag som är tillämplig på arvet. Inte bara med hänsyn till utfallet, men även det faktum att ett lagval kanske bäst ger uttryck för en arvlåtares vilja. Det kan inte uteslutas att människor generellt har uppfattningar och förväntningar på arvsrätten och hur den fungerar. Har en person rötter i ett annat land, har denne kanske också med sig kulturella

värderingar som inte alltid överensstämmer med de värderingar som finns i den svenska arvsrätten.

Intressanta skillnader är också hur de thailändska lagstiftarna valt att se på brott mot arvlåtarens person. Det är mer långtgående regler för förverkande av arvsrätten, vilka möjligen bättre överensstämmer med svensk uppfattning på rättvisa än den nuvarande, svenska regleringen. Åtminstone den uppfattning som uppkommit efter fallet med Johanna Möller och det faktum att hon ärver sin mor. Däremot är det inte upp till författaren att avgöra vad som är en svensk uppfattning, utan det ankommer på lagstiftaren.

6.3 Begränsningar

I förhållandet till tredjeland måste även hänsyn tas till hur detta tredjelands internationellt privat- och processrättsliga regler ser ut.

Dessa stater är inte bundna av arvsförordningen och därför blir inte dess principer tillämpliga. Det rör sig främst om tillämplig lag och erkännande och verkställighet. När det gäller tillämplig lag måste exempelvis svenska domstolar tillämpa thailändsk lag om det gäller fast egendom i Thailand. Landets strikta lagar vad gäller utländskt ägande av fast egendom får nog anses ha mycket att göra med lagkonfliktregeln om att fast egendom ska avgöras av lagen i landet denna fasta egendom finns. Vad gäller erkännande och verkställighet av domar får rättsläget i Thailand anses vara något oklart, med tanke på att enda praxis är det över hundra år gamla rättsfallet som beskrivits i kapitel 5.3. Det har dessutom uppkommit teorier i doktrin som fastställer principer för att erkänna utländska domar. Med detta i åtanke kan det inte anses för otroligt att en dom från en svensk domstol skulle erkännas av thailändsk domstol. Fallen är helt enkelt för få för att en konkret slutsats ska kunna ges.

Käll- och litteraturförteckning

Offentligt tryck

Sverige

Prop. 1986/87:1	Om äktenskapsbalk m.m.
SOU 1925:43	Förslag till lag om arv m.m.
SOU 1929:22	Lagberedningens förslag till revision av ärvdabalken.
SOU 1981:85	Äktenskapsbalk.

EU

KOM (2005) 65 slutlig, Grönbok – Arv och testamente.

KOM (2009) 154 Slutligt Förslag till Europaparlamentet och Rådets förordning om behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar och officiella handlingar i samband med arv och om inrättandet av ett europeiskt arvsintyg.

Rådets och kommissionens handlingsplan av den 3 december 1998 för att på bästa sätt genomföra bestämmelserna i Amsterdamfördraget om upprättande av ett område med frihet, säkerhet och rättvisa, EGT C 19, 23.1.1999.

Litteratur

- Agell, Anders, *Testamentsrätt*, Uppsala, 2003.
- Bergquist, U., Damascelli, D., Frimston, R., Lagarde, P., Odersky, F., Reinhartz, B., *EU Regulation on Succession and Wills Commentary*, Köln 2015.
- Bergquist, Ulf och Hedström, Ulrika: *Hemvistbegreppet – svenskt, nordiskt, europeiskt*, Advokaten Debatt, Nr 8 2015, årgång 81.
- Bergquist, Ulf och Yusuf, Gabriel, *EU:s arvsförordning – förfaranderegler*, SvJT 2016, s. 519-522.
- Bogdan, Michael, *Concise Introduction to Comparative Law*, Amsterdam/Groningen, 2013.
- Bogdan, Michael, *Svensk internationell privat- och processrätt*, Stockholm 2014.
- Bogdan, Michael, *Den nya EU-förordningen om internationell successionsrätt*, SvJT 2012 s 737–745.
- Brattström, Margareta, och Singer, Anna, *Rätt arv: Fördelning av kvarlåtenskap*, Uppsala, 2020.
- Chomchai, Prachoom, *Gleanings of Thai Private Law in a Roman and Anglo-Saxon Setting*, Bangkok, 2015.
- Eriksson, Anders, *Arv och testamente*, Stockholm 2008.
- Grauers, Folke, *Ekonomisk familjerätt*, Stockholm, 2016.
- Hettne, Jörgen & Otken Eriksson, Ida, *EU-rättslig metod*, Stockholm 2011.
- Jänträ-Jareborg, Marit, *Den internationella familjerätten i Europa*, SvJT 2014, s. 230-243.
- Korling, Fredric och Zamboni, Mauro, *Juridisk metodlära*, Lund, 2013.
- Saldeen, Åke, *Arvsrätt*, Uppsala, 2006.
- Sein, Myo, *The Founding Principles of Buddhism*, Fremantle 2008.
- Stasi, Alessandro, *General Principles of Thai Private Law*, Kindle Edition, Singapore 2016.
- Thorsell, Svante, *Fallet Johanna Möller visar att laglotten bör begravas*, Advokaten Debatt, Nr 9 2018, årgång 84.

Elektroniska källor

Bergquist, Ulf, mailkonversation, 2021-01-16.

Chin, Kim, "*The Thai Choice-of-Law Rules*" *The International Lawyer* 5, no. 4 (1971): 709-21. <http://www.jstor.org/stable/40704712>. Hämtad 2021-04-25.

Contracting States, New York Convention, <https://www.newyorkconvention.org/countries>. Hämtad 2021-04-23.

Jamnarnwej, Wimolsiri "*Family law in Thailand*", *Thailand Law Journal* Spring 2001, <http://thailawforum.com/articles/familywimol3.html>. Hämtad 2021-04-27.

Office of the Council of State, "*Remark on Use of Translations on Our Website*", http://web.krisdika.go.th/data/outsitedata/outside21/file/Index_of_translations.pdf, Hämtad 2021-04-23.

Pehrson, Johan och Nordquist, Lina, "*Ta bort arvsrätten för barn som plågar sina föräldrar*", <https://www.expressen.se/debatt/ta-bort-arvsratten-for-barn-som-plagar-sina-foraldrar/>. Hämtad 2021-04-23.

SCB, "*Befolkning efter födelseland 31 december 2020*" , <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningens-sammansattning/befolkningsstatistik/pong/tabell-och-diagram/helarsstatistik--riket/folkmangd-efter-fodelseland-19002020/> Hämtad 2021-04-23.

Sinsupparoeck, Jantree "*Recognition and Enforcement of Foreign Judgements in Thailand*", <https://www.ialsnet.org/meetings/business/SinsupparoeckJantree-Thailand.pdf>. Hämtad 2021-04-27.

Svenskar i världen. "*Kartläggning av utlandssvenskar 2015*", s.6. https://www.sviv.se/wp-content/uploads/2015/06/Kartlaggningen_2015_uppdaterad151007.pdf. Hämtad 2021-04-23.

Rättsfallsförteckning

Sverige

HD

NJA 1994 s. 145

NJA 1995 s. 303

NJA 2013 s. 736

Hovrätten

B 8032-17

EU-domstolen

Domstolens dom den 2 april 2009, A-fallet C-523/07

Domstolens dom 12 oktober 2017, Kubicka, C-218/16

Domstolens dom 1 mars 2018, Mahnkopf, C-558/16

Domstolens dom den 21 juni 2018, Oberle, C-20/17

Domstolens dom 17 januari 2019, Brisch, C-102/18

Domstolens dom 23 maj 2019, WB, C-658/17

Domstolens dom 16 juli 2020, EE, C-80/19

Förslag till avgörande den 26 mars 2020, mål C-80/19

Thailand

Supreme Court decision 585/2461 (1918)

Supreme Court decision 102/2517 (1974)

Supreme Court decision 773/ 2528 (1985)

Supreme Court decision 5691/ 2554 (2011)